

JURIDISKA INSTITUTIONEN
Stockholms universitet

Statligt stöd till idrotten

**– en analys av offentligt stöd till idrottsklubbar
och dess förenlighet med EU-rätten**

Isabell Nielsen

Examensarbete med praktik i Europarätt (konkurrensrätt), 30 hp
Examinator: Vladimir Bastidas
Stockholm, Vårterminen 2013

**Stockholms
universitet**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD
FÖRKORTNINGAR
SAMMANFATTNING
SUMMARY

1	INLEDNING.....	7
1.1	INLEDANDE ORD	7
1.2	BAKGRUND.....	7
1.3	PROBLEMFÖRMULERING.....	8
1.4	SYFTE	9
1.5	AVGRÄNSNING	9
1.6	METOD	10
1.7	DISPOSITION	10
2	ALLMÄNT OM STATSSTÖD.....	12
2.1	STATSSTÖDSREGLERNAS HISTORIK OCH SYFTE.....	12
2.2	DE RÄTTSLIGA HUVUDBESTÄMMELSERNA.....	13
2.2.1	<i>Artiklarna 107.1 och 108.3 FEUF</i>	13
2.2.2	<i>Den svenska föreslagna regleringen</i>	14
2.3	GRUNDLÄGGANDE REKVISIT	15
2.3.1	<i>Stödbegreppet – en ekonomisk fördel</i>	16
2.3.2	<i>Statsbegreppet och statliga medel</i>	17
2.3.3	<i>Företags- och selektivitetsbegreppen</i>	18
2.3.4	<i>Snedvridning av konkurrensen</i>	19
2.3.5	<i>Påverkan på handel mellan medlemsstaterna</i>	19
2.3.6	<i>Otillåtet statsstöd</i>	20
2.4	GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER.....	20
2.4.1	<i>Den marknadsekonomiska investeringsprincipen (MEIP)</i>	21
2.4.2	<i>Principen om privat kreditgivning (PCP)</i>	21
2.4.3	<i>Tillämpning av principerna</i>	22
2.5	UNDANTAG FRÅN ARTIKEL 107.1 RESPEKTIVE 108.3 FEUF	22
2.6	ÅTERKRAV OCH RÄNTA	24
2.7	SUMMERING AV STATSSTÖD	25
3	IDROTTENS FÖRHÅLLANDE TILL STATSSTÖDSREGLERNA	27
3.1	IDROTTENS SÄRART	27
3.2	TILLÄMPNING AV STATSSTÖDSREGLERNA PÅ IDROTTSOMRÅDET.....	27
3.2.1	<i>Bilsportmålet och beslutet om Hockeyligan</i>	28
3.2.2	<i>Tillämpningen av rekvisiten i artikel 107.1 FEUF</i>	28
3.3	UNDANTAG I FÖRHÅLLANDE TILL IDROTT	29
3.4	AVSAKNAD AV RIKTLINJER FÖR IDROTTEN	30
4	IDROTTSRÖRELSEN OCH DESS FINANSIERING MED STATLIGA MEDEL.....	31
4.1	IDROTTENS STRUKTUR OCH ORGANISERING.....	31
4.2	OLIKA FORMER AV STATLIGT STÖD TILL IDROTTEN	32
4.3	OLIKA FORMER AV KOMMUNALT STÖD TILL IDROTTEN	33
4.4	DE OFFICIELLA STATLIGA STÖDENS FÖRENLIGHET MED EU-RÄTTEN....	33
4.4.1	<i>LOK- och SF-stödets förenlighet</i>	34

4.4.2	<i>Elitstödet</i> s förenlighet	34
4.5	KOMMISSIONEN OM STATLIGT STÖD AV BETYDELSE.....	35
5	KOMMUNALA STÖDÅTGÄRDER TILL IDROTTE FÖRENLIGHETEN OCH ÅTERKRAV AV OLAGLIGT STÖD	37
5.1	RENT STÖD OCH AVSTÅENDE FRÅN FORDRAN	37
5.2	FÖRSÄLJNING AV OFFENTLIG EGENDOM, FASTIGHETER M.M.	38
5.2.1	<i>Ett öppet, offentligt och villkorslöst anbuds</i> förfarande	38
5.2.2	<i>Oberoende expert</i> värdering av fastigheten.....	38
5.2.3	<i>Försäljning av offentlig egendom i praktiken</i>	39
5.3	LÅN TILL IDROTTSKLUBB.....	39
5.4	KREDITGARANTI OCH BORGENSÅTAGANDE	40
5.5	STÖD FÖR ATT UNDVIKA FÖREÅSTÅENDE KONKURS	41
5.6	OFFENTLIG FINANSIERING AV IDROTTSINFRASTRUKTUR.....	41
5.7	KONSEKVENSER VID ÅTERKRAV AV OLAGLIGT STÖD.....	43
6	FRAMTIDENS FÖRORDNINGAR, RIKTLINJER OCH BESLUT	44
6.1	SAM OCH DESS BETYDELSE FÖR IDROTTSSTÖD	44
6.1.1	<i>Den nya de minimis</i> -förfordningen	44
6.1.2	<i>Den nya Grupp</i> undantagsförfordningen.....	45
6.2	I KOMMISSIONENS PIPELINE PÅ SPORTOMRÅDET	45
6.2.1	<i>Holländska kommuners stöd till sina fotboll</i> sklubbar.....	45
6.2.2	<i>Svenska fotboll</i> sklubbars betalning av polisinsatser	47
7	AVSLUTANDE SLUTSATSER/KOMMENTARER.....	48
7.1	KOMMISSIONENS SYN PÅ IDROTTE	
	STATSSTÖDSREGLERNA	48
7.2	HUR STATEN PÅVERKAS	48
7.3	HUR KOMMUNER PÅVERKAS.....	49
7.4	HUR IDROTTSKLUBBAR PÅVERKAS	49
7.5	BEHOVET AV RIKTLINJER.....	50
8	KÄLLFÖRTECKNING	51
8.1	FÖRDRAG OCH FÖRFATTNINGAR	51
8.2	OFFENTLIGT TRYCK.....	51
8.3	LITTERATUR	51
8.4	PRAXIS	52
8.5	KOMMISSIONENS BESLUT	53
8.6	KOMMISSIONSMEDDELANDE	54
8.7	PRESSMEDDELANDEN	55
8.8	INTERNET	55
8.9	ÖVRIGA DOKUMENT/SKRIVELSER	56

Förord

Jag vill inledningsvis tacka Advokatfirman Delphi för min tid som uppsatspraktikant i gruppen för EU- och konkurrensrätt där ämnet för detta examensarbete växte fram. Att skriva inom ett område vars tillämpning håller på att ta form är spännande men kräver också att man håller sig uppdaterad dagligen. Förutom att svenska myndigheter och Europeiska kommissionen varit hjälpsamma så riktas ett stort tack till Oscar Jansson som bidragit med nyheter från Bryssels korridorer. Avslutningsvis vill jag tacka min handledare Helene Andersson som styrt mig på rätt väg.

Förkortningar

EU	Europeiska unionen
EUD	Europeiska unionens domstol
EU-fördraget/EUF	Fördraget om Europeiska unionen
EUf-fördraget/FEUF	Fördraget om den Europeiska unionens funktions-sätt
EUT	Europeiska unionens officiella tidning
FEG/EG-fördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen
Kommissionen	Europeiska kommissionen
Prop.	Proposition
RF	Riksidrottsförbundet
SOU	Statens offentliga utredningar
SF	Specialidrottsförbund
UEFA	Union of European Football Associations

Sammanfattning

Konkurrensrätten har gjort intåg i idrottens värld i Sverige genom 2012 års dom och beslut från Marknadsdomstolen. Detta innebär att EU:s statsstödsregler också kan bli tillämpliga på idrottsområdet och få betydelse även för de ideella föreningarna. Samtidigt rör sig även sportens egna krafter mot en stramare konkurrensreglering på idrottsområdet, då det ligger i allas intresse att professionella klubbar kan klara sig på egna medel.

Statsstöd regleras i artiklarna 107-109 FEUF och stadgar förutom vad som anses som otillåtet stöd även en anmälningsskyldighet och genomförandeförbud av stödåtgärder. Det är konstaterat att *idrottens särart* eller dess *specifika karaktär* inte innebär ett undantag från statsstödsreglerna i sin helhet, utan att dessa faktorer ska beaktas vid tillämpningen. Medlemsstater, kommuner och idrottsklubbar ställs således inför ett nytt rättsområde som de tidigare inte trodde var tillämpligt och i väntan på fler beslut från Kommissionen är frågorna många. För Sverige som stöttat svensk idrott sedan de Olympiska spelen i Stockholm 1912, kan tillämpligheten innebära att staten behöver se över sin lagstiftning för hur stöd till idrotten fördelas så att den är förenlig med EU-rätten. Av störst intresse för Kommissionen är dock det kommunala stödet till idrottsklubbar. Det låga antalet anmälningar från kommuner har lett till en uppmaning och påminnelse om anmälningsskyldigheten. I brist på riktlinjer för agerandet mot idrottsklubbar får existerande riktlinjer användas och exempel ges på agerande som är förenligt med den inre marknaden.

För idrottsklubbar som stödmottagare kan detta få oväntade konsekvenser. Återbetalningsskyldighet vid otillåtet stöd och om stat eller kommun brutit mot genomförandeförbudet väntas ränta för tiden som stödet varit stridigt även om stödet senare visar sig vara förenligt med den inre marknaden. Då idrottsklubbar antagligen inte har tillgång till lika hög EU-rättslig kompetens som stat och kommun är utformandet av riktlinjer av extra stort intresse för just dem.

Behovet av riktlinjer har ökat med antalet ärenden på idrottsområdet som ligger hos Kommissionen. En uppföljning av 2011 års meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension, i form av riktlinjer bör därför göras för att underlätta för både medlemsstater, kommuner och idrottsklubbar.

Summary

Competition law has made its entrance in the world of sports in Sweden by the 2012 judgment and decision from the Market Court. The state aid provisions of the EU may also apply to the sports sector and have implications even for the non-profit associations. Meanwhile, the sport's own forces are moving towards a more strict application for competition regulation in sport, as it is in everyone's interest that professional clubs can survive on their own resources.

Articles 107 to 109 of the TFEU govern state aid and statute an obligation to notify aid and to 'standstill' pending the Commission's assessment on unlawful aid. It is found that *the specificity of sport* and *the specific nature of sports* do not constitute an exemption from state aid rules in their entirety, but that these factors shall be considered in the application. Member States, local authorities and sports clubs are thus faced with a new area of law that they previously did not think was applicable. Sweden, as supporter of the Swedish sport since the Olympic Games in Stockholm in 1912, will have to review its legislation for the aiding of sport and its distribution so that it is compatible with EU law. However, the greatest concern of the Commission is the local authorities aid to sports clubs. The low number of notifications from local authorities has led to a call for the reminder of the notification obligation. In the absence of guidelines on aid to sports clubs, one may use the existing guidelines and examples of actions that are compatible with the internal market are presented.

The aid may have unexpected consequences for sports clubs. State aid have to be recovered and interest are to be paid for the period for which the aid has been in violation of the standstill obligation, even though the aid is later found to be compatible with the internal market. Sports clubs do probably not have access to the same level of EU legal competence as state and local authorities. Developing guidelines is therefore of their particular interest.

The need for guidelines has increased with the number of cases in sports sector pending with the Commission. The creation of guidelines should be designed in line with the 2011 Commission Communication on Developing the European Dimension in Sport, designed to facilitate the assessment of state aid for the Member States, local authorities and sports clubs.

1 Inledning

1.1 Inledande ord

När man hör idrott och konkurrens i samma mening associerar man snarare till turneringar och mästerskap än till marknadsekonomiska effekter och EU-rätt. Det var emellertid länge sedan skillnaden mellan att vinna och komma på andraplats i mästerskap enbart bestod i äran. Nu innebär vinst eller förlust miljoner, om inte miljarder i intäkter för stora idrottsklubbar. Marknadens stöd till idrotten i form av sponsrings- och reklamavtal samt intäkter från spelartransaktioner och tv-rättigheter m.m. gör att idrottsklubbarna är verksamma på många marknader. Marknader där konkurrensen ska upprätthållas för dess fortlevnad och utveckling.

Idrotten och föreningslivet har alltid legat Sverige och svenskar varmt om hjärtat och tränarna som jobbar ideellt för vår barn- och ungdomsverksamhet är en av grundpelarna till svenska idrottsliga framgångar. Att som kommun hjälpa den lokala ortens stolthet har sällan varit förknippat med uppenbara oegentligheter, utan mer med att stärka gemenskapen samt även att öka sysselsättningen på orten. Är det dock helt problemfritt att hjälpa en idrottsklubb? Vad händer med den sportsliga konkurrensen då vissa klubbar räddas av kommunen medan andra tvingas lämna den högsta serien på grund av ekonomiska svårigheter? Kan det få betydelse för andra företag eller branscher och inom EU-samarbetet i stort? Var går egentligen gränsen för hur och vad stat eller annat statligt organ får bidra med?

1.2 Bakgrund

Inom EU presenterades 2007 Vitboken om idrott¹ som kom att utveckla de politiska riktlinjerna inom unionen. Den innehåller en beskrivning av idrottens särart som ska beaktas vid reglering på nationell och EU-nivå samt även av hur EU:s konkurrensbestämmelser kan tillämpas på idrottsområdet. Artikel 165 i Fördraget om europeiska unionens funktionssätt ("*EUF-fördraget/FEUF*") ger efter Lissabonfördraget, EU befogenhet att främja europeiska idrottsfrågor. För att bygga vidare på den grunden som Vitboken har lagt för det europeiska idrottssamarbetet lade Europeiska kommissionen ("*Kommissionen*") 2011 fram

¹ Vitbok om idrott, KOM(2007) 391 slutlig, Bryssel den 11 juli 2007.

ett meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension.² I meddelandet behandlas för första gången tillämpningen av EU:s bestämmelser om statligt stöd på idrottsområdet och Kommissionen meddelade att den kommer övervaka denna tillämpning samt eventuellt utfärda riktlinjer om antalet rättsfall rörande idrottsrelaterat statligt stöd skulle öka.³

I mars 2012 gjorde Kommissionens vice ordförande samt ordföranden för UEFA⁴ ett gemensamt uttalande, där de poängterade att deras gemensamma mål är att se till att professionella fotbollsklubbar klarar sig inom sina egna medel utan statligt stöd.⁵ Uttalandet visar på att sportens egna krafter rör sig mot en stramare konkurrensreglering på idrottsområdet. I december samma år gjorde konkurrensrätten intåg i sportens värld i Sverige då två fall vid Marknadsdomstolen fick sina avslut. Svenska Bilsportförbundet⁶ och Svenska Hockeyligan AB⁷ ansågs utgöra företag i konkurrensrättslig mening och därmed underkastade konkurrensreglerna. Detta öppnar även för applikation av statsstödsreglerna på idrottsområdet.

Den svenska lagen om tillämpningen av EU:s statsstödsregler,⁸ som gällt sedan inträdet i EU, föreslås nu ersättas av nya förfaranderegler enligt proposition 2012/13:84 *Olagligt statsstöd*, (*”statsstödspropositionen”*). Även om lagförslaget inte rör de materiella bestämmelserna har översynen av förfarandereglererna gjort att statsstödsproblematiken fått ny luft under sina vingar och förts upp på den politiska agendan. Vad som *de facto* gäller för idrottsklubbar är dock inte fullt så klarlagt.

1.3 Problemformulering

Att konkurrensrätten och därmed statsstödsreglerna kan komma att tillämpas på idrottsområdet öppnar för skyldigheter som varken statliga organ eller i synnerhet stödmottagarna, ägnat en tanke åt tidigare. Detta kan få konsekven-

² Kommissionens meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension, KOM(2011) 12 slutlig, Bryssel den 18 januari 2011.

³ Ibid. s. 10.

⁴ Union of European Football Associations.

⁵ European Commission – Press release, *”State aid: Vice President Almunia and UEFA President Platini confirm Financial Fair-Play rules in professional football are in line with EU state aid policy”*, IP/12/264. Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-264_en.htm>, senast besökt 2013-04-10.

⁶ Se mål MD 2012:16, *Konkurrensverket mot Svenska Bilsportförbundet*, p. 112-121.

⁷ Se Marknadsdomstolens beslut i mål A 2/12, *Svenska Hockeyligan AB mot konkurrensverket*, s. 3.

⁸ Lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler.

ser för lagstiftaren då grunderna för hur statligt stöd utdelas till idrotten måste vara förenlig med EU-rätten. Kommuner kan påverkas i sin löpande stödverksamhet i förhållande till idrottsklubbar. Av stor vikt är även de följder som idrottsklubbarna kan drabbas av vid mottagande av stöd, i form av återbetalning och ränta från stat och kommun som förutsätts följa EU-lagstiftningen.

Frågorna och oklarheterna är många och området är i behov av en genomlysning. På vilket sätt påverkas egentligen staten, kommuner och idrottsklubbar av EU-rättsliga konkurrensregler i form av statsstödsregler?

1.4 Syfte

Detta examensarbete syftar till att undersöka och belysa tillämpligheten av EU:s regler om statsstöd på idrottsområdet. En kartläggning av den svenska offentliga finansieringen av idrottsrörelsen i allmänhet samt av stöd till idrottsklubbar i synnerhet syftar till att utreda de olika typerna av stödåtgärder som en kommun eller annat statligt organ vidtar i praktiken. Vidare syftar examensarbetet till att analysera hur dessa stödåtgärder kan vara förenliga med statsstödsreglerna, med förhoppning om att en handbok till hjälp för kommuner som stödgivare ska börja ta form. Slutligen avser arbetet att uppmärksamma de utredningar och kommande beslut som kommer att förtydliga reglernas tillämplighet samt stödåtgärders förenlighet med EU-rätten i framtiden.

1.5 Avgränsning

Examensarbetet avser att undersöka stödåtgärder till idrottsklubbar i Sverige med EU-rätten som grund. Då examensarbetet har involverat praktik och det enbart omfattar 15 högskolepoäng, med EU- och konkurrensrätten i fokus, har ingen djupgående analys av de kommunalrättsliga aspekterna med likställighetsprincipen m.m. gjorts. Någon djup ekonomisk analys av statsstödsproblematiken kommer inte att behandlas. Avslutningsvis kommer inte någon utredning och utvärdering av det svenska lagstiftningsarbetet från kommittédirektiv till färdig proposition, där bl.a. förslaget om möjlighet till tredjepartstalan har utelämnats, att tillgodoses av detta examensarbete. Offentliga stödåtgärder till idrottsvärlden och dess förenlighet med statsstödsreglerna är istället att förvänta.

1.6 Metod

Examensarbete med praktik innebar för mig en 10 veckors praktik på Advokatfirman Delphi i deras EU- och konkurrensrättsgrupp. Under praktikens gång uppkom flera frågor rörande idrotten och dess förhållande till konkurrensrätten. I samband med detta besöktes, tillsammans med min praktikhandledare, ett seminarium med titeln *Konkurrensrätt och idrott*⁹ i anledning av Marknadsdomstolens dom och beslut under december 2012. Mot slutet av praktiken uppkom även frågor om oklarheterna rörande kommuners agerande vid stöd gentemot idrottsklubbar och synergieffekter uppstod då ett uppsatsämne började ta form.

Detta examensarbete följer inte enbart den rättsdogmatiska metoden. Även om studerandet och analyserandet av de klassiska relevanta rättskällorna i form av EU-rättsliga fördrag, svenska lagar och förarbeten, domstolspraxis och doktrin utgör grunden av metoden, har även andra källor undersökts för en förståelse för området. I den utsträckning de klassiska rättskällorna har lämnat utrymme för frågor har Kommissionens praxis, skrivelser och riktlinjer, s.k. *soft law*, fått stort utrymme. Även officiella svarsbrev från regeringen och dokument från myndigheter och organisationer har utgjort del av källmaterialet. En nära kontakt med Kommissionen och svenska myndigheter har krävts för att få ta del av nyhetsbrev och de allmänna dokument som behövts begäras ut.

Idén till detta examensarbete har växt fram från aktuella frågor i praktiken. Ett av syftena är därför att istället för en rent akademisk approach även utforma uppsatsen för att finna lösningar och tillämpningar som kan vara av nytta i praktiken, framförallt för kommuner i sin dagliga verksamhet med idrottsklubbar.

1.7 Disposition

För en grundläggande förståelse för området krävs en ordentlig genomgång av statsstödsreglerna i avsnitt 2. En redogörelse för de rekvisit, undantag och tillämpliga principer på området samt skildring av återkrav och ränta som väntar om statsstöd utgått felaktigt.

⁹ Konkurrensrätt och idrott. Seminarium anordnat av Svenska nätverket för Europarättsforskning i samarbete med Centrum för idrottsforskning och Svensk Idrottsjuridisk Förening, den 6 mars 2013 på Gymnastik- och idrottshögskolan.

I avsnitt 3 appliceras kunskaperna om statsstödsreglerna på idrottsområdet med en diskussion om begreppet om idrottens särart. Vidare diskuteras idrottsrörelsen och dess finansiering med statliga medel i avsnitt 4. Här kartläggs det statliga och kommunala stöd som utgår och det statliga stödets förenlighet med statsstödsreglerna analyseras.

Kommunala stödåtgärder av intresse samt dess förenlighet med EU-rätten diskuteras sedan vidare i avsnitt 5. Här är tanken att de olika stödåtgärder som kommuner kan vidta gentemot idrottsklubbar ska analyseras utifrån de riktlinjer som finns och därmed bidra med möjliga tillvägagångssätt vid tillämpningen. Dessutom diskuteras den nyttillkomna Kommissionspraxis för finansiering av idrottsinfrastruktur, dvs arenor samt även de konsekvenser som kommer av återkrav.

I avsnitt 6 blickar vi framåt mot de förordningar som genomgår ett förnyelseprojekt, 'State Aid Modernisation' och även på de beslut på idrottsområdet som förhoppningsvis kommer att ge mer svar än funderingar.

Slutligen avrundas examensarbetet med avslutande kommentarer och slutsatser. Trevlig läsning!

2 Allmänt om statsstöd

Statligt stöd och den rättsliga regleringen kring detta ska behandlas i detta avsnitt. För att utreda meningen av begrepp som *otillåtet* och *olagligt statsstöd* m.m. krävs först en titt på historiken samt det EU-rättsliga syftet i det första avsnittet 2.1. De materiella bestämmelserna med dess rekvisit redovisas i avsnitt 2.2 och 2.3. Därefter undersöks de grundläggande principer som genomsyrar riktlinjerna i avsnitt 2.4 samt undantag som utformats i avsnitt 2.5. Konsekvenserna av stöd i form av återkrav och ränta diskuteras i 2.6 och slutligen en summering i avsnitt 2.7.

2.1 Statsstödsreglernas historik och syfte

Den EU-rättsliga regleringen av statligt stöd är en byggsten i arbetet att uppnå syftet med de konkurrensrättsliga aspekterna av unionssamarbetet. Redan vid Sveriges inträde i EU 1995, gav det då gällande EG-fördraget¹⁰ att samarbetet skulle innefatta ”en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids”;¹¹ detta för att uppnå målen med unionen. Det nu gällande EU-fördraget¹² ger att unionen ska verka för en hållbar utveckling på den inre marknaden som bland annat bygger på ”en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas”.¹³

Som likt många företeelser är statligt stöd varken gott eller ont *per se* för konkurrensen på marknaden. Inte heller är det medlemsstatens syfte med stödet utan dess effekt som är av vikt. Även om en medlemsstat inte har för avsikt att stödja ett inhemskt företag framför annat inom unionen kan effekten av en åtgärd snedvrیدا konkurrensen. Statsstöd som utges kan innebära att visst företag gynnas till nackdel för andra, vilket kan resultera att ineffektiva företag får högre marknadsandelar och saknar därmed incitament att utveckla sig. Varken forskning och utveckling eller konsumenterna gynnas i slutändan av att ineffektiva företag får statliga stöd och negativa effekter på konkurrensen på marknaden kan konstateras. Självfallet har en mängd statliga stöd positiva effekter på den inre marknaden och för EU-samarbetet. Där dessa effekter väger tyngre än de negativa kan det anses förenligt med EU-rätten. Som exempel kan stöd

¹⁰ Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, EGT C 191, 29.7.1992, s. 1.

¹¹ Ibid. EG-fördraget, artikel 3 (g).

¹² Fördraget om Europeiska unionen (konsoliderad version), EUT 2012/C 326/01, s. 13.

¹³ Ibid. EU-fördraget artikel 3.3.

för ekonomisk tillväxt, jobb och miljön väga tyngre än de negativa effekterna på den inre marknaden.¹⁴

För EU-samarbetet är det främst två skäl som motiverar statsstödsregleringen. För det första ska regleringen motverka att medlemsstater söker att skapa eller stödja så kallade 'national champions' framför företag från andra medlemsstater, vilket snedvrider konkurrensen på den inre marknaden och premierar mindre effektiva företag. Även stöd i form skattelättnader för utländska investerare, stöd till forskning och utveckling eller exportstöd, som kan skapa positiva effekter på den inhemska marknaden, kan även visa sig ineffektivt på både nationell och EU-nivå.¹⁵ För det andra kan resultatet från den ekonomiska teorin om 'fångarnas dilemma' få tillämpning då en medlemsstats stöd till inhemskt företag kan trigga en annan medlemsstat att stödja sitt. Resultatet blir att stöden tar ut varandra och medlemsstaternas offentliga resurser har slösats utan att komma företagen eller staten till gagn.¹⁶ Reglerna som kontrollerar statligt stöd spelar därmed även en strategisk roll då de hjälper medlemsstater att förbättra kvaliteten och effekten av de statliga stöd som ges. Kommissionen iklär sig därför domartröjan för att övervaka och hindra stöd vars negativa effekter väger tyngre än de positiva.

2.2 De rättsliga huvudbestämmelserna

2.2.1 Artiklarna 107.1 och 108.3 FEUF
Statsstödsregleringen och dess undantag regleras i artiklarna 107-109 FEUF samt i en mängd förordningar och riktlinjer som kommer att studeras närmre i senare avsnitt. Huvudbestämmelsen återfinns i artikel 107.1 FEUF, här med betonade rekvisit till av vad som utgör *otillåtet stöd*:

Artikel 107 FEUF
(f.d. artikel 87 FEG)

1. Om inte annat föreskrivs i fördragen, är **stöd** som **ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel**, av vilket slag det än är, som **snedvrider el-**

¹⁴ Lowri Evans (biträdande generaldirektör för GD konkurrens 2006-2010) 'State Aid Reform: Where Do We Stand? Status of the State Aid Action Plan', i tal vid IBC Global Conference, Bryssel den 7 november 2006. Finns tillgängligt vid

<http://ec.europa.eu/competition/speeches/text/sp2006_015_en.pdf> senast besökt 2013-05-20.

¹⁵ Bacon, Kelyn, "European Community Law of State Aid", Oxford University Press, Oxford New York, 2009, sektion 1.14, s. 9 och Indén, Tobias, "EU:s statsstödsrätt – en introduktion", Iustus Förlag AB, Uppsala 2011, s. 13.

¹⁶ Ibid., Bacon, sektion 1.14, s. 9 f. och Indén s. 13.

ler hotar att snedvrída konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Statligt stöd kan som nämnt även ha positiva effekter på EU-samarbetet och statsstödsreglerna gäller endast då ingen annat föreskrivs i fördragen. Statsstöd kan därmed vara förenligt med EU-rätten och undantaget återkrav eller ändring av en stödåtgärd enligt artikel 108.2 FEUF. Vad som uttryckligen är förenligt eller kan anses vara förenligt med EU-rätten återfinns i artiklarna 107.2 och 107.3 FEUF. Den förstnämnda artikeln rör så kallade obligatoriska undantag och avser socialt stöd till konsumenter i vissa fall, stöd vid naturkatastrofer samt stöd för näringslivet i vissa områden i Tyskland. Dessa undantag saknar i stort sett praktisk betydelse och kommer inte diskuteras i det följande. De övriga undantagen i artikel 107.3 diskuteras nedan i avsnitt 2.4.

I artikel 108.3 FEUF återfinns ytterligare viktiga betonade bestämmelser:

Artikel 108 FEUF
(f.d. artikel 88 FEG)

”[...]”

3. Kommissionen ska *underrättas* i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den inre marknaden enligt artikel 107, ska den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får *inte genomföra åtgärden* förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

Bestämmelsen utgör således en anmälningsskyldighet vid planer på stödåtgärder samt ett ’stand still’-krav/genomförandeförbud. Då ett statligt stöd har anmälts får det inte genomföras förrän Kommissionen har godkänt detta samt att stödet endast får utgå inom godkännandets ramar.

2.2.2 Den svenska föreslagna regleringen
Statsstödspropositionen föreslår efter statsstödsutredningens betänkande,¹⁷ att nya förfaranderegler införs samt att 1994 års lag upphävs vid dess införande.

¹⁷ SOU 2011:69 Olagligt statsstöd.

Dessutom ska den nya lagen tillämpas på stöd som har utgått före dess ikraftträdande enligt övergångsbestämmelserna. Den nya lagtexten föreslås inledas med följande hänvisning till de materiella bestämmelserna:

”Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller för statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Med *olagligt stöd* avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i EUF-fördraget.”¹⁸

Lagen ger därmed en tydlig hänvisning till den primära EU-rätten i FEUF som redan är direkt tillämplig enligt svensk lag. Förslaget klargör även att uttrycket *olagligt stöd* avser stöd som lämnats innan Kommissionen godkänt det, i strid med det s.k. ’stand still’-kravet eller genomförandeförbudet.

För att kunna utreda och analysera vad som utgör statligt stöd krävs en genomgång av de rekvisit som framställs i artikel 107.1 FEUF.

2.3 Grundläggande rekvisit

Doktrinen på området har en något varierande syn på huruvida det finns fasta rekvisit, dess antal samt dess benämningar.¹⁹ Jag har valt att utgå från en mer objektiv tolkning och använda mig av lagtextens ordalydelse och uppbyggnad för att utläsa de grundläggande rekvisiten samt därefter diskutera deras tillämpning. De fem rekvisit som utläses är således (i) stöd, (ii) som ges av stat eller med statliga medel, (iii) gynnar vissa företag eller viss produktion, (iv) snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen samt (v) påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Stödbegreppet är därför först ut att utforskas.

¹⁸ Prop. 2012/13:84 Olagligt statsstöd, s. 6.

¹⁹ Olika begrepp och underbegrepp kan diskuteras om varann utan en struktur av grundläggande rekvisit (Vesterdorf, Nielsen, ”*State Aid Law of the European Union*”, London: Sweet & Maxwell, 2008, s. 11ff.), fyra huvudkriterier kan utläsas utifrån EUD:s praxis (Kelyn Bacon, ”*European Community Law of State Aid*”, Oxford University Press, Oxford New York, 2009, s. 24f.) eller fem rekvisit med något olika benämningar (Nicolaidis m.fl. ”*State Aid Policy in the European Community*”, u. 2, Kluwer Law International, 2008, s. 10f., Martin Heidenhain, ”*European State Aid Law: handbook*”, C. H. Beck o HG, München, 2010, s. 14 och Tobias Indén, ”*EU:s statsstödsrätt – en introduktion*”, Iustus Förlag AB, Uppsala 2011, s. 22).

2.3.1 Stödbegreppet – en ekonomisk fördel

Stöd är ett objektivet begrepp som definieras av dess effekt och inte dess syfte.²⁰ Att syftet för ett stöd grundar sig på ekonomiska, sociala eller miljöaspekter undantar således inte i sig att det kan utgöra ett statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF.²¹ Man skiljer på begreppen stödordning och individuellt stöd, där den förstnämnda utgör en rättsakt som är grund för att besluta om individuella stöd. Att ge stöd behöver inte innebära ett direkt bidrag utan kan utgöras av en mängd åtgärder, såsom att hindra import, stödja strukturella förändringar inom industrin, utforma skattelättnader eller ge statliga garantier m.m.²² Avgörande är om ett företag har fått en ekonomisk fördel som det inte skulle ha fått under *normala marknadsmässiga förhållanden*.²³

För att urskilja vad som anses som normala marknadsmässiga förhållanden görs skillnad på när stat i egenskap av myndighetsutövare utformar lagar eller beslut som ger stöd, vilket måste stämma överens med den nationella lagstiftningen och när de agerar på en marknad bland privata aktörer.²⁴ Ifråga om myndighetsutövning föreskriver kommunallagen (1991:900) att vid *avsaknad av sakliga skäl*, ska kommun behandla sina medlemmar lika, den s.k. likställighetsprincipen i 2 kap. 2 §. Stöd till enskild näringsidkare får dessutom endast ges vid *synnerliga skäl* enligt 2 kap. 8 § kommunallagen. Då denna uppsats avser att granska de EU-rättsliga aspekterna av statsstöd, kommer de förvaltningsrättsliga reglerna inte undersökas närmre.

Huvudregeln när stat eller en kommun agerar på en marknad bland privata parter är att de ska agera som en motsvarande privat aktör hade gjort. (Mer om principer på området i avsnitt 2.4). Slutligen är det nödvändigt att se till stödet i sin helhet och omständigheterna i det enskilda fallet.²⁵

²⁰ Detta definierades i Mål C-173/73, *Italien mot kommissionen*, REG 1974 s. 709, p. 27, där det uttrycktes att bestämmelsen i artikeln inte tar *hänsyn till orsaken eller syftena med de aktuella åtgärderna, utan definierar dem i förhållande till deras verkningar*, [observera att numreringen i den italienska versionen samt den svenska översättningen inte stämmer överens med den engelska versionen där p. 13 har motsvarande lydelse]. Lydelsen har refererats till i en mängd mål, bl.a. mål C-241/94, *Frankrike mot kommissionen (Kimberley Clark)*, REG 1996 s. I-4551, p. 19 och 20, samt mål C-172/03, *Heiser*, REG 2005 s. I-1627, p. 46.

²¹ Bacon, se ovan not 15, s. 25.

²² Se vidare Vesterdorf, Nielsen, se ovan not 19, s. 3f., Bacon, se ovan not 15, s. 26ff.

²³ Mål C-39/94, *SFEI m.fl. mot La Poste m.fl.*, REG 1996 s. I-03547, p. 60.

²⁴ Indén, se ovan not 15, s. 24 och Bacon, se ovan not 15, s. 29f.

²⁵ Se Bacon, ovan not 15, s. 32.

2.3.2 Statsbegreppet och statliga medel

Av artikel 107.1 FEUF framgår att stödet är statligt om det ges av en medlemsstat *eller* med hjälp av statliga medel. EU-domstolen har dock genom praxis slagit fast att båda krävs för att det ska utgöra statligt stöd.²⁶

Det statliga begreppet omfattar regionala och lokala myndigheter såsom svenska kommuner och landsting samt även offentliga företag.²⁷ Då ett offentligt företag utgett stöd måste det utredas om företaget har agerat självständigt eller om det kan tillskrivas någon myndighet och därmed utgöra statligt stöd.²⁸ Om ett organ utsetts av staten för att administrera stödåtgärder, oavsett om det är offentligt eller privat, kan det vara en del av staten och dess åtgärder kan utgöra statligt stöd.²⁹ Följaktligen kan stater inte kringgå statsstödsreglerna genom att låta ett privat bolag eller förening förvalta och tilldela stödåtgärder. Det bör slutligen påpekas att implementering av EU-direktiv, även om det innebär ekonomiska fördelar för vissa företag och stöd, inte utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF då det inte anses var hänförligt till medlemsstaten.³⁰

Statliga medel är alla de medel som stat, landsting eller kommun ansvarar för eller tillgångar i ett privat företag som en offentlig myndighet styr över i sådan grad att de får anses vara tillgängliga för myndigheten.³¹ Statliga medel är även skatteintäkter som staten skulle fått in i normala fall om fördelar i form av skattelättnader inte hade lämnats.³² En stödåtgärd som innebär en potentiell ekonomisk börda för en medlemsstat kan utgöra statligt stöd. Detta är fallet för en för tillfället utnyttjad statlig kreditgaranti, men som innebär en börda om den utnyttjas.³³

²⁶ Ibid. s. 24, Se även mål C-379/98, *PreussenElektra*, REG 2001 s. I-2099, p. 58 och mål C-345/02, *Pearle*, REG 2004 s. I-7139, p. 35.

²⁷ Se Indén, ovan not 15, s. 38.

²⁸ Se Bacon, ovan not 15, s. 77f.

²⁹ Se de förenade målen C-67, 68 och 70/85, *van der Kooy*, REG 1988, svensk specialutgåva, vol. nr. IX, s. 305, p. 35 och mål C-305/89, *Alfa Romeo*, REG 1991 s. I-01603, p. 13.

³⁰ Indén, ovan not 15, s. 39f. och Bacon, ovan not 15, s. 79.

³¹ Indén, ovan not 15, s. 40.

³² De förenade målen C-182 och 217/03, *Belgien mot kommissionen*, REG 2006 s. I-05479, p. 128-129.

³³ Se Bacon, ovan not 15, s. 76, se även turerna om huruvida ett pressmeddelande, där franska staten uttalade att nödvändiga åtgärder skulle vidtas om France Télécom skulle få problem med finansieringen, var tillräckligt för att utgöra statligt stöd, kommissionens beslut av den 2 augusti 2004 om det Statliga stöd som Frankrike genomfört till förmån för France Télécom (2006/621/EG) EUT L 257/11. För närvarande återförvisat till Tribunalen för avgörande enligt dom den 19 mars 2013, de förenade målen C-399 och 401/10 P, *Bouygues m.fl. mot kommissionen m.fl.* [ännu ej publicerat].

2.3.3 Företags- och selektivitetsbegreppen

Ett statligt stöd måste gynna *vissa* företag eller *viss* produktion för att vara selektivt. Selektivitet är således ett rekvisit utöver gynandet av företag eller produktion, som måste vara uppfyllt för att statsstöd ska ha anses utgått. Även en bransch eller en industrisektor som gynnas speciellt skulle kunna trigga statsstödsreglerna.³⁴ Att den svenska tillverkningsindustrin gynnades av en nolltaxa på energi utgjorde därför enligt Kommissionen ett sådant statligt stöd.³⁵

Företagsbegreppet i statsstödsregleringen följer den konkurrensrättsliga bedömningen där ”[...] varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras”,³⁶ utgör ett företag. Då stat eller kommun ger medel till ett företag för praktiserandet av myndighetsutövning är dock artikel 107.1 FEUF inte tillämplig.³⁷ Vid sidan av myndighetsutövning saknar det betydelse om verksamheten bedrivs med eller utan vinstsyfte och om satta solidaritetsregler gör företaget eller dess tjänster mindre konkurrenskraftigt.³⁸ Ideella organisationer kan därför också omfattas av konkurrensreglerna.

Individuellt stöd till ett företag är uppenbart selektivt och oförenligt med statsstödsreglerna om övriga rekvisit är uppfyllda. Stöd som ges till ett oändligt antal företag i form av en stödordning kan också vara selektivt liksom stöd som gynnar företag indirekt. Som exempel på indirekt selektivitet valde Italien att sänka arbetsgivares sjukförsäkringsansvar för kvinnliga arbetstagare mer än för manliga arbetstagare. Detta gynnade kvinnodominerande industrier inom textil, kläder och skor, varför åtgärden ansågs selektiv.³⁹ Stödåtgärder måste vara generella och gynna merparten av alla företag i medlemsstaten för att inte anses som selektiv, såsom sänkt bolagsskatt eller sänkt arbetsgivaravgift. Att arbetskraftsintensiva industrier gynnas framför kapitalintensiva industrier av

³⁴ Indén, ovan not 15, s. 42 och 46.

³⁵ Kommissionens beslut den 30 juni 2004, (C(2004)2200fin), *Sverige; Energiskatt på elektricitet som används inom tillverkningssektorn* (ärende N156/2004), EUT 2005/C 137/5.

³⁶ Mål C-41/90, *Höfner*, REG 1991, svensk specialutgåva, vol.nr. XI, s. I-00135, p. 21. Se även mål C-222/04, *Cassa di Risparmio di Firenze m.fl.*, REG 2006 s. I-00289, p. 107, där även icke-vinstdrivande företag kan omfattas av konkurrens- och statsstödsreglerna.

³⁷ Indén, ovan not 15, s.43.

³⁸ Mål C-67/96, *Albany*, REG 1999 s. I-05751, p. 85 och 86.

³⁹ Bacon, ovan not 15, s. 82 och mål C-203/82, *Kommissionen mot Italien*, REG 1983 s. 2525.

sänkt arbetsgivaravgift innebär dock inte att indirekt selektivitet föreligger.⁴⁰ Även om en stödåtgärd är selektivt utformad eller får sådan indirekt effekt så kan den vara berättigad av *systemets karaktär eller struktur*.⁴¹

2.3.4 Snedvridning av konkurrensen

Tillämpning av artikel 107.1 FEUF kräver att konkurrensen snedvrids eller hotas att snedvridas av ett stöd. Det krävs således ingen konkret effekt utan påvisandet av en potentiell effekt, som utgår från att stödet har stärkt ett företags position på marknaden gentemot sina konkurrenter, är tillräcklig. Vid de fall ett stöd redan genomförts och det inte påvisats någon effekt, ska stödet fortfarande bedömas utifrån den potentiella effekt som det kunde ha haft. Detta för att stater som underlåter anmälan av stöd inte ska gynnas i efterhand, vilket skulle få till följd att stater i regel inte underrättade Kommissionen.⁴²

För bedömningen av huruvida ett företags position stärkts är konkurrenternas positioner irrelevanta. Istället undersöks om företagets finansiella situation har stärkts av stödet i sin helhet.⁴³ Att rättfärdiga ett stöd genom att harmonisera skatteregler gentemot grannländer undantar inte att ett företag eller en sektor stärker sin position på marknaden. Sverige fick ändra sina planer efter avslag från Kommissionen, då man ville införa skatteavdrag för yrkesfiskare i likhet med danska och norska skatteregler.⁴⁴

2.3.5 Påverkan på handel mellan medlemsstaterna

Det sista rekvisitet, samhandelskriteriet, är avgörande för huruvida EU och Kommissionen har jurisdiktion över det statliga stödet. Tröskeln för samhandelskriteriet är mycket lågt ställt. Ett företag behöver inte själva exportera eller handla över medlemsgränserna, det räcker om företaget är beläget nära en gräns eller lokalt producerar en produkt som höjer den inhemska produktionen vilket hämmar andra medlemsstater att exportera till Sverige.⁴⁵ Stödet måste

⁴⁰ Kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på åtgärder som omfattar direkt beskattning av företag, EGT C 384, 10.12.98, s. 3, p. 14.

⁴¹ Se mål C-173/73, ovan not 20, p. 33, där Italiens stödåtgärder dock inte var berättigade men vars princip använts i bl.a. mål C-143/99, *Adria-Wien Pipeline*, REG 2001 s. I-8031, p. 42.

⁴² Indén, ovan not 15, s. 47 f.

⁴³ Bacon, ovan not 15, s. 96 f., se även de förenade målen C-62 och 72/87, *Exécutif Régional Wallon*, REG 1988 s. 1573, p. 14-15.

⁴⁴ Kommissionens beslut av den 8 februari 2006, Statligt stöd nr C 22/2004 (f.d. N 648/2001) om skatteavdrag för yrkesfiskare (Sverige), (2006/269/EG), EUT L 99/21, p. 32.

⁴⁵ Bacon, ovan not 15, s. 98.

påverka handeln mellan staterna eller som konstaterades redan 1980 i mål C-730/79 *Philip Morris mot kommissionen*:

”Om ett statligt finansiellt stöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom gemenskapen skall denna handel anses påverkas av detta stöd.”⁴⁶

2.3.6 Otillåtet statsstöd

Vid uppfyllande av ovanstående rekvisit konstateras att en åtgärd innebär statligt stöd som snedvrider eller hotar att snedvrída konkurrensen på marknaden, vilket som huvudregel är otillåtet. För bedömningen huruvida ett offentligt organ har handlat under normala marknadsmässiga förhållanden finns den del grundläggande principer till hjälp. Då artikel 107.1 FEUF är mycket omfattande har det ansetts finnas behov av undantag. Presumtionen att ett otillåtet stöd är oförenligt med den inre marknaden måste därmed brytas för att vara undantaget. Nedan beskrivs de behjälpliga principer och undantag för bedömningen av vad som är förenligt med den inre marknaden och som även kan undanta anmälningsplikten enligt artikel 108.3 FEUF.

2.4 Grundläggande principer

De olika riktlinjerna som visar vad som anses som otillåtet statsstöd eller är förenligt med EU-rätten genomsyras av principer som behandlar ett offentligt organs handlande i jämförelse med privata aktörer på marknaden. När staten varken i egenskap av myndighetsutövare eller som lagstiftare agerar på en marknad bland konkurrerande företag, gäller det att stöd som utgår även skulle kunna ha getts av en privat investerare eller kreditinstitut. Detta uttalades redan 1988 av generaladvokaten Slynn inför avgörandet av målet *Van der Kooy*:⁴⁷

”Kärnan i ett statligt stöd är att det är icke-kommersiellt i den meningen att staten går in där marknaden inte skulle. Staten kan ha sina skäl för detta, men de är inte kommersiella i vanlig bemärkelse. Staten får således teckna aktier i ett bolag eller låna ut pengar, men när den gör det på ett sätt eller på villkor som inte

⁴⁶ Mål C-730/79, *Philip Morris mot kommissionen*, REG 1980, svensk specialutgåva, vol. nr. V, s. 303, p. 11.

⁴⁷ Se Förslag till avgörande av generaladvokat Slynn i de förenade målen C-67, 68 och 70/85, *van der Kooy*, REG 1988, s. 251.

skulle vara acceptabelt av den kommersiella investeraren, beviljar den stöd som omfattas av artikel [107] om övriga rekvisit är uppfyllda.⁴⁸

Den marknadsekonomiska investeringsprincipen, även kallad MEIP (The Market Economy Investor Principle) samt principen om privat kreditgivning, PCP (Private Creditor Principle), utgör grunden för bedömningen hur en privat aktör hade agerat i samma situation. Det är inte möjligt att enbart utforma en kombinerad princip för privat aktörer på marknaden då de två principerna kräver något olika överväganden.⁴⁹ Följs dessa har ingen ekonomisk fördel i strid med normala marknadsmässiga förhållanden förekommit, åtgärden utgör inte statligt stöd och är således förenlig med EU-rätten.

2.4.1 Den marknadsekonomiska investeringsprincipen (MEIP)
Vid statlig investering gäller att ett företag, med jämförlig storlek hade gjort samma investering eller ingått samma transaktion med motsvarande villkor. Vid en sådan analys måste det förutsättas att den privata aktören har tillgång till samma information som staten, dessutom måste åtgärden bedömas utifrån de förutsättningar som rådde vid åtgärdens tidpunkt.⁵⁰ Privata investerare strävar ofta efter hög avkastning på kort sikt. Det krävs dock inte att ett statligt organ eftersträvar omedelbar avkastning, utan de kan liknas vid hur ett koncernbolag hade investerat.⁵¹ Saknas avkastningsmål även på lång sikt kan inte MEIP anses vara uppfylld. Ett statligt organ får heller inte ta hänsyn till faktorer som de sociala kostnader det skulle innebära för staten om ett företag gick i konkurs utan övervägandena ska utgå från ett aktieägarperspektiv.⁵²

2.4.2 Principen om privat kreditgivning (PCP)
När det rör sig om utgivande av lån blir den avgörande frågan huruvida låntagaren har åtnjutit mer fördelaktiga villkor än vad en privat kreditgivare hade tillåtit.⁵³ Det krävs inte att man kan påvisa en faktisk privat kreditgivare eller investerare att jämföra emot. Vid analysen däremot är det viktigt att ta hänsyn

⁴⁸ Egen översättning.

⁴⁹ Se Förslag till avgörande av generaladvokat F.G. Jacobs i mål C-256/97, *DMT*, REG 1999 s. I-3915, p. 35.

⁵⁰ Se Bacon, ovan not 15, s. 42 f. samt hänvisade rättsfall.

⁵¹ Mål C-305/89, *Alfa Romeo*, ovan not 29, p. 20.

⁵² Se Bacon, ovan not 15, s. 45 och C-278/92 *Spanien mot kommissionen*, REG 1994 s. I-4103, p. 22.

⁵³ Se mål C-256/97, *DMT*, REG 1999 s. I-3926, p. 25.

till om det statliga organet har speciella rättigheter eller garantier som den potentiella privata kreditgivaren saknar. En jämförelse blir då inte gångbar eftersom den potentiella privata kreditgivaren inte kan lämna lika fördelaktiga lån.⁵⁴ Ett statligt organ får även här göra mer långsiktiga bedömningar och behöver inte försätta ett företag i konkurs vid första anblicken av insolvens. Utlåning får dock inte pågå om företaget inte visar på någon som helst förbättring över tid.⁵⁵

2.4.3 Tillämpning av principerna

Principerna får sin tillämpning vid en mängd situationer. Lån kan analyseras utifrån både PCP och MEIP men till slut ses som ett rent stöd om det till exempel beviljas till företag utan någon återbetalningsmöjlighet. Kreditgarantier, ändrade återbetalningsvillkor och efterskänkning av lån är andra exempel på när de tillämpas. För tillämpning av principerna samt förfarande med försäljning av offentlig egendom i idrottssammanhang se nedan avsnitt 5.

2.5 Undantag från artikel 107.1 respektive 108.3 FEUF

Statsstödsreglerna tillämpas som nämnt enbart då fördraget inte föreskriver något annat. Stöd som utgår till företag som utövar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 106.2 FEUF, är exempel på fördragsregel som kan gälla utan tillämpning av artikel 107.1 FEUF.⁵⁶

Statligt stöd som utgått kan vara förenligt med den inre marknaden om det gynnar EU:s syften och intressen då dess positiva effekter väger över. De ovannämnda direkta undantagen i artikel 107.2 FEUF är förenliga med den inre marknaden. I artikel 107.3 FEUF listas senare möjliga undantag där Kommissionen får besluta om förenligheten. Nedan följer de betonade undantagen som är aktuella för diskussion på idrottsområdet, (se nedan under avsnitt 3.3):

⁵⁴ Bacon, ovan not 15, s. 44 och 48.

⁵⁵ Ibid., s. 48 f.

⁵⁶ För mer information om undantag från statsstödsreglerna vid statlig finansiering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, se kommissionens hemsida om *Services of general economic interest (public services)*. Tillgänglig på <http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/public_services_en.html> senast besökt 2013-04-24. Se även mål C-280/00, *Altmark*, REG 2003 s. I-7747.

Artikel 107 FEUF

3. Som förenligt med den inre marknaden kan anses
- a) stöd för att **främja den ekonomiska utvecklingen** i regioner där levnadsstandarderna är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning och i de regioner som avses i artikel 349, med hänsyn till deras strukturella, ekonomiska och sociala situation,
”[...]”
 - c) stöd för att **underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter** eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,
 - d) stöd för att **främja kultur** och bevara kulturarvet, om sådant stöd inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,
 - e) **stöd av annat slag** i enlighet med vad rådet på förslag från kommissionen kan komma att bestämma genom beslut.

EU-rådet har, genom förslag från Kommissionen, möjlighet att utöka dessa undantag genom artikel 107.3(e)⁵⁷ och kan även på medlemsstats begäran besluta att en särskilt stöd är förenligt med den inre marknaden enligt artikel 108.2 FEUF. I övrigt är det Kommissionen som kontrollerar och bedömer förenligheten av statligt stöd och undantagen ska, liksom de flesta undantag, tolkas restriktivt. Bevisbördan för att ett undantag ska vara tillämpligt ligger på den som åberopar det, det vill säga stödmottagaren eller medlemsstatens organ.⁵⁸

För att underlätta bedömningen huruvida ett stöd är förenligt med den inre marknaden har Kommissionen bl.a. utarbetat en förordning om allmänna gruppundantag⁵⁹ (”gruppundantagsförordningen”) samt diverse riktlinjer, utformade som kommissionsmeddelanden och tillkännagivanden, som visar vägen trots att de inte är bindande. Det är dessa som utgör startpunkten vid bedömningen förenligheten och först om ett stöd inte omfattas av något av gruppundantagen eller riktlinjerna som Kommissionen tillämpar artikel 107.3 FEUF direkt.⁶⁰

⁵⁷ Undantagen har främst rört sjö-, transport samt gruvindustrin för kol.

⁵⁸ Bacon, ovan not 15, s. 106.

⁵⁹ Kommissionens förordning (EG) 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning), EUT L 214, 9.8.2008, s. 3.

⁶⁰ Bacon, ovan not 15, s. 113.

Vid uppfyllande av villkoren för ett gruppundantag är även stöden enligt skälen till förordningen undantagna anmälningsplikten enligt artikel 108.3 FEUF. Stöd som faller under gruppundantagen behöver således inte anmälas till Kommissionen för granskning. Är denna förordning inte tillämplig måste stödet anmälas för att Kommissionen ska kunna ta ställning till om de ändå är förenliga med marknaden och bör undantas enligt något av de möjliga undantagen i artikel 107.3 FEUF. Det är även enbart vid tillämpning av gruppundantagsförordningen som nationella domstolar kan besluta om att stöd inte behöver anmälas. Nationella domstolar är således inte själva behöriga att avgöra om ett stöd är förenligt med den inre marknaden.⁶¹

Om det rör stöd av mindre betydelse, det vill säga stöd till ett företag om mindre än 200 000 euro inom loppet av tre beskattningsår, anses detta inte uppfylla kriterierna för statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF. Detta framgår av den s.k. *de minimis*-förordningen⁶² och innebär även att anmälningsplikten undantas. Då både gruppundantags- och *de minimis*-förordningen samt många riktlinjer har utgångsdatumet den 31 december 2013 genomgår dessa nu Kommissionens 'State Aid Modernisation'-projekt. Mer om detta i avsnitt 6.

2.6 Återkrav och ränta

Som del av unionsrätten är som nämnt Kommissionen, närmare bestämt Generaldirektoratet för konkurrens, huvudsakligen det granskande kontroll- och beslutsorganet.⁶³ Regler för hur Kommissionen ska förfara vid anmälan av stöd samt vid olagligt stöd, det vill säga stöd som strider mot artikel 108.3, har kodifierats i den s.k. *Procedurförordningen*.⁶⁴ Artikel 14 i denna förordning stadgar reglerna om beslut om återkrav av statsstöd som utgått samt om ränta. Att ränta ska utgå från den dagen då stödet stod till stödmottagarens förfogande tills då det betalas tillbaka följer av artikeln.

2008 klargjorde EUD att skyldigheten att betala ränta infaller även om stödet är förenligt med artikel 107.1 FEUF. Ränta ska betalas för tiden som stödet

⁶¹ Prop. 2012/13:84 s. 23. Indén, ovan not 15, s. 123.

⁶² Kommissionens förordning (EG) 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse, EUT L 379, 28.12.2006, s. 5, artikel 2.

⁶³ Stöd inom sektorer som till exempel transport, jordbruk och fiske kontrolleras av sina respektive generaldirektorat.

⁶⁴ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget, EGT L 83, 27.3.1999, s. 1. (Artikel 93 i EG-fördraget är numera artikel 108 i EUF-fördraget).

varit rättsstridigt, det vill säga inte varit godkänt av Kommissionen.⁶⁵ Räntan ska således betalas för tiden som man brutit mot genomförandeförbudet, vars belopp blir större ju längre man underlåter att anmäla stödet för granskning. I svenska statsstödspropositionen har skyldigheten att betala ränta vid både förenligt och icke-förenligt stöd införts direkt i lagtextens 4 §.

Hur återkrav ska verkställas är upp till varje medlemsstat och stödet ska betalas tillbaka oavsett om det har grundats på ett civilrättsligt avtal, myndighetsbeslut eller annan rättsakt. De nationella domstolarna får därmed pröva giltigheten av en åtgärd som utgör olagligt stöd enligt inhemsk rätt, men är inte behörig att bedöma om ett stöd är förenligt med den inre marknaden.⁶⁶ Enligt EU-rätten är det medlemsstaten och inte stödgivaren som är ansvarig för att stödet går åter. Statsstödspropositionen överlämnar dock återkravsskyldigheten på stödgivaren, som kan vara en kommun eller annan myndighet, enligt lagförslaget 2 §.

2.7 Summering av statsstöd

I slutet av detta avsnitt kan det konstateras att statsstödsregleringen alltjämt vilar på den primära EU-rätten för att uppfylla de konkurrensrättsliga målen inom unionen. Stöd kan uppstå från en mängd olika åtgärder och är otillåtet om de uppfyller de fem rekvisiten i artikel 107.1 FEUF. Ett antal riktlinjer som grundar sig på principer om att ett statligt organ ska uppträda likt en privat aktör på marknaden är behjälpliga för att bedöma om stöd tillkommit under normala marknadsmässiga förhållanden. Förutom att stödet är otillåtet, är medlemsstaten skyldig att anmäla eventuellt stöd för granskning och får inte genomföra åtgärden innan Kommissionen gett grönt ljus enligt artikel 108.3 FEUF.

Långt ifrån allt stöd har övervägande negativ effekter och undantag har växt fram från den omfattande regleringen. Det har resulterat i *de minimis*- och den allmänna gruppundantagsförordningen. Vid uppfyllande av villkor i dessa dokument undantas anmälningsplikten och därmed genomförandeförbudet. Det är först om gruppundantagen eller riktlinjerna inte är tillämpliga som de stadgade undantagen i artiklarna 107.2 och 107.3 FEUF tillämpas.

⁶⁵ Se mål C-199/06, *CELF m.fl. mot SIDE*, REG 2008 s. I-00469, p. 55.

⁶⁶ Prop. 2012/13:84 s. 21ff.

De konsekvenser som ett utbetalat otillåtet stöd får, med återkrav och ränta, även för stöd som är förenligt med artikel 107.1 FEUF men som stridigt mot genomförandeförbudet, är av intresse för de inblandade parterna. Då den grundläggande regleringen av statsstöd lagts fram är det nu god tid att göra entré i sportens värld för att undersöka idrottens förhållande till statsstödsregleringen.

3 Idrottens förhållande till statsstödsreglerna

Idrotten har sina egna regler och oskrivna etiska förhållandesätt som är skilt från det rent juridiska. Utveckling av marknader anknutna till sportområdet har dock fört juridiken och EU:s konkurrensrätt allt närmare varandra. I detta avsnitt undersöks begreppet om *idrottens särart* och dess betydelse inom EU-rätten samt tillämpningen och möjlighet till undantag från statsstödsreglerna på idrottsområdet.

3.1 Idrottens särart

I Kommissionens Vitbok om idrott erkänns *idrottens särart* som begrepp och enligt artikel 165 FEUF ska idrottens *specifika karaktär* beaktas. Hänsyn till just idrottens särart har tagits och kommer fortsätta tas i EUD:s praxis samt i Kommissionens beslut, men detta får inte anses vara motivering till ett allmänt undantag från tillämpningen av EU-rätten.⁶⁷ Även om många faktorer inom och runt idrotten är förenliga med EU-rättens syften och principer kan detta alltså inte i sig undanta idrotten från statsstödsreglerna.⁶⁸

I målet *Meca-Medina*⁶⁹ klargjordes att begreppet *rent idrottsliga regler* var irrelevant vid bedömningen om tillämpningen av EU:s konkurrensregler på idrottsområdet och att prövningen om förenligheten görs från fall till fall. Där emot ansågs att idrottens särart bör beaktas vid bedömningen om effekterna är proportionerliga och nödvändiga i förhållandet till det legitima faktiska idrottsintresset.⁷⁰

3.2 Tillämpning av statsstödsreglerna på idrottsområdet

EU-rätten och statsstödsreglerna blir enbart tillämpliga på företag i konkurrensrättslig mening. Att en idrottsklubb klassificeras som en ideell idrottsförening undantar inte det faktum att det skulle kunna anses vara ett företag i konkurrensrättslig mening. Detta framgår uttryckligen av Kommissionens meddelande om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.⁷¹ I EU:s praxis konstaterades redan

⁶⁷ Vitbok om idrott, ovan not 1, s. 13.

⁶⁸ I diskussionen vid seminarium *Konkurrensrätt och idrott*, ovan not 9, höjdes röster från Riksidrottsförbundet och dess föreningar angående att stadgarna i en ideell förening som Bilsportförbundet kunde underkastas konkurrensrättsreglerna, då detta skulle påverka den solidaritet och pyramidstruktur som existerar inom idrottsrörelsen. Mer om målet nedan i avsnitt 3.2.1.

⁶⁹ Mål C-519/04, *Meca-Medina*, REG 2006 s. I-06991

⁷⁰ Vitbok om idrott, ovan not 1, s. 14.

⁷¹ Meddelande från kommissionen om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT C 8, 11.1.2012, s. 5.

i det uppmärksammande *Bosmanmålet* från 1995 som klargjorde professionella fotbollsspelares rätt till fri rörlighet som arbetstagare, vilket bl.a. resulterade i slopade transferavgifter inom EU efter utlöpt kontrakt.⁷² Ytterligare hänvisningar har gjorts i EU-praxis⁷³ under senare år och detta har nu fått avtryck i svensk rätt.

3.2.1 Bilspormålet och beslutet om Hockeyligan
Marknadsdomstolens dom respektive beslut beträffande Svenska Bilsporförbundet ("SBF") respektive Svenska Hockeyligan AB mot Konkurrensverket nämndes inledningsvis. De är de första svenska konkurrensrättsliga avgöranden på idrottsområdet. SBF är antaget som specialidrottsförbund under Riksidrottsförbundet men trots dess ideella syften ansågs SBF-anslutna föreningar *typiskt sett* vara att betraktas som företag då de arrangerande bilsporttävlingar.⁷⁴ Att verksamheten har *samband med sport* eller att reglerna har en *rent idrottslig karaktär* utgjorde inget hinder för tillämpningen av konkurrensreglerna.⁷⁵ Detta banade väg för SBF att anses som en sammanslutning av företag och dess stadgar som ett beslut av denna sammanslutning. Stadgarna som innehöll s.k. lojalitetsklausuler förbjöd licenserade funktionärer och tävlingsdeltagare att delta i bilsportarrangemang som anordnats utanför SBF. Detta utgjorde ett konkurrensbegränsande beslut och stadgarna förbjöds att tillämpas. Likaså ansågs konkurrensregler vara tillämpliga på Svenska Hockeyligan AB, ett bolag ägt av elitseriens hockeyklubbar. Marknadsdomstolen fann, till skillnad från Konkurrensverket, att Hockeyligans regler om korttidskontrakt var förenliga med konkurrensrätten. Reglerna om korttidskontrakt innebar att NHL-spelare inte kunde hoppa in i lag i elitserien under s.k. 'lockout', eftersom detta skulle rubba den sportsliga balansen under säsongen. Detta ansågs proportionerligt och nödvändigt i förhållande till det faktiska idrottsintresset.

3.2.2 Tillämpningen av rekvisiten i artikel 107.1 FEUF
Marknadsdomstolens konstaterande om konkurrensreglernas tillämpning på idrottsföreningar och deras samlingsorgan innebär att även statsstödsreglerna kan bli tillämpliga på idrottsområdet. Då en förening anses vara ett företag i

⁷² Mål C-415/93, *Bosman*, REG 1995 s. I-04921, p. 73.

⁷³ Se bl.a. mål C-519/04, *Meca-Medina*, ovan not 69, p. 22 och mål C-325/08, *Olympique Lyonnais*, REG 2010 s. I-02177, p. 27.

⁷⁴ MD 2012:16, p. 121.

⁷⁵ MD 2012:16, p. 117.

konkurrensrättslig mening är företagskriteriet uppfyllt. Att en professionell idrottsklubb generellt sett bedriver ekonomisk verksamhet anses vara presumerat, dock avgörs detta från fall till fall.

Det stöd en ideell idrottsförening eller professionell idrottsklubb får måste vara selektivt genom statliga medel samt även snedvrída konkurrensen och påverka handeln mellan medlemsstaterna för att det ska vara fråga om otillåtet statsstöd. Det bedöms utifrån omständigheterna i det enskilda fallet huruvida statligt stöd potentiellt förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom gemenskapen. Att ekonomin inom svenska professionella idrottslag ibland sätter stopp för avancering till den högsta serien förekommer. Har då ett konkurrerande lag fått en ekonomisk fördel genom stöd från kommun eller stat kan reglerna absolut bli tillämpliga.

Vid internationella tävlingar och mästerskap får detta en påverkan på handeln även mellan medlemsstaterna. Även om svenska fotbollslags chanser i Champions League inte är de största, bör stöd till en klubb som kvalificerat sig till mästerskapet kunna påverka handeln inom unionen då detta krav är mycket lågt ställt. De angränsande marknaderna såsom transaktioner av spelare mellan klubbar inom EU kan påverkas av stöd varför deltagande i internationella tävlingar inte alltid är ett måste för att samhandelskriteriet ska vara uppfyllt.

3.3 Undantag i förhållande till idrott

Idrotten är som konstaterat inte undantaget konkurrens- eller statsstödsregler enbart p.g.a. idrottens särart. Inte heller innebär införandet av artikel 165 FEUF att denna fördragsregel undantar tillämpningen av artikel 107.1 FEUF. Idrottens specifika karaktär aktualiserar inte automatiskt att det uppstår övervägande positiva effekter, som gör alla stödåtgärder på idrottsområdet förenliga med den inre marknaden, och därmed undantagen statsstödsreglerna. I nuläget finns heller inte något allmänt gruppundantag som uttryckligen omfattar stöd till idrott. Däremot skulle vissa typer av stöd kunna falla under vissa bestämmelser i gruppundantagsförordningen och därmed även vara undantagna anmälningsplikten i artikel 108.3 FEUF.

I det allmänna gruppundantaget för s.k. regionalstöd nämns sportverksamhet som en del av turistverksamheten, vars stödordningar bör undantas anmäl-

ningsplikten.⁷⁶ Regionalstöd kan placeras in under artikel 107.3(a) FEUF, stöd för ekonomisk utveckling och artikel 107.3(c) FEUF, stöd till vissa näringsverksamheter. När undantagen för regionalstöd utarbetades ritade man upp den s.k. regionalstödkartan, som visar vilka regioner inom EU och Sverige som kan vara berättigade till olika typer av stöd enligt artiklarna 107.3(a) och (c). I Sverige, en förhållandevis ytterst välbärgad medlemsstat, får statligt stöd utdelas i form av regionalstöd för vissa näringsverksamheter enligt 107.3(c) i norra delar av Sverige där befolkningstätheten är låg.⁷⁷ Stödordningar för sportverksamhet som del av turistverksamhet i befolkningsglesa delar av Sverige bör därför vara undantaget anmälningsskyldigheten. I annat fall måste stödet anmälas och undantag åberopas för att Kommissionen ska kunna bedöma att något undantag i 107.3 FEUF är direkt tillämpligt.

Undantaget i artikel 107.3(d) för stöd som främjar kultur skulle kunna vara tillämplig även på sport då gränsen mellan sport och kultur ibland är tunn. Enligt Kelyn Bacon var det antagligen oavsiktligt att utelämna en hänvisning till idrotten i denna artikel, vilket istället manar till en vid tolkning av begreppet kultur.⁷⁸ I praktiken har dock inte idrott omfattats av undantaget i artikel 107.3(d) som till stor del behandlat stöd till filmproduktioner, dans, kulturcentrum samt språk i vissa fall.

3.4 Avsaknad av riktlinjer för idrotten

Då inga undantag blir direkt tillämpliga för idrottsfrågor står hela sektorn nu inför en mängd oklarheter när dessutom riktlinjer för stöd saknas. Idrottens särart och specifika karaktär är än så länge inte utmynnat i några förmånliga riktlinjer, även om de ska beaktas. Trots brist på uttryckliga riktlinjer för stöd inom idrottens värld kan generella riktlinjer äga tillämpning vid olika typer av stödåtgärder. De är behjälpliga vid bedömningen huruvida det statliga organet agerat efter hur en motsvarande privat aktör hade agerat, dvs. efter MEIP eller PCP. För att granska stöd till svenska idrottsföreningar behövs en titt på den statens och kommunernas finansiering av idrottsrörelsen.

⁷⁶ Allmän gruppundantagsförordning, ovan not 50, skäl 14 samt artikel 2.25.f.

⁷⁷ Indén, ovan not 15, s. 69 samt Kommissions beslut, Statligt stöd N 431/2006 – Sverige, K(2006) 6719 slutlig, Bryssel den 20 juli 2006.

⁷⁸ Bacon, ovan not 15, s. 127.

4 Idrottsrörelsen och dess finansiering med statliga medel

Att svenska staten finansierar idrottsrörelsen har varit nära en självklarhet sedan anslag årligen började beviljas efter de olympiska sommarspelen i Stockholm 1912. 2009 presenterade regeringen propositionen *Statens stöd till idrotten*,⁷⁹ ("proposition för idrottsstöd"), där den föreslog att de mål och syften med statens stöd till idrotten som fastslogs 1999⁸⁰ ska gälla fortsättningsvis. Idrottsstödsutredningen redogjorde för och utvärderade det statliga stödet som utgick samt lade bl.a. fram ett nytt mål om att stärka idrottens internationella konkurrenskraft, stödet till elitidrotten.⁸¹

Den totala finansieringen av den svenska idrottsrörelsen är svår att kartlägga men det ideella oavlönade arbetet från ledare är det absolut största där Sveriges Riksidrottsförbund beräknat att det skulle kosta samhället 20 miljarder kronor att avlöna dagens eldsjälur.⁸² Medlemsavgifter, anmälningsavgifter och publikintäkter vid evenemang är en del av inkomstkällorna, antalet sålda lotter från BingoLotto är inte heller att förringa. Huvudkällan för många föreningar, det statliga och det kommunala stödet och deras olika former ska presenteras efter en liten introduktion av organisering av svensk idrott. Därefter undersöks det statliga stödets förenlighet med unionsrättens statsstödsregler och slutligen Kommissionens uppfattning om vilken typ av stöd som är mest angeläget för granskning.

4.1 Idrottens struktur och organisering

Den svenska idrottsrörelsen är uppbyggd likt en pyramidstruktur med Riksidrottsförbundet ("RF") i topp och med över 3 miljoner idrottsutövare som bas. RF är den paraplyorganisation som stöttar och sköter kontakten med staten för de 69 specialidrottsförbunden ("SF") som är uppdelade efter olika sporter med allt från dart och korpen till friidrott och fotboll. Specialidrottsförbunden administrerar i sin tur över 20 000 idrottsföreningar fördelade inom sina idrottsområden.⁸³

⁷⁹ Prop. 2008/09:126, Statens stöd till idrotten.

⁸⁰ Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

⁸¹ Prop. 2008/09:126 s. 1 och 12 f.

⁸² Siffrorna beräknade utifrån att samhället skulle ta på sig kostnaden beräknade på en fritidsledarlön. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Ekonomi--Bidrag/Idrottens-finansiering/>> senast besökt 2013-05-24.

⁸³ Se vidare information på Riksidrottsförbundets hemsida vid <www.rf.se>, mer specifikt vid <<http://www.rf.se/Idrottens-organisation/Idrottens-organisation/>>, samt i prop. 2008/09:126, Statens stöd till idrotten, s. 6 f.

Idrottsföreningar är självständiga juridiska personer. För att få ta del av det statliga stödet som utgår krävs det att föreningen uppfyller kraven för medlemskap i ett SF. Föreningens idrottsliga verksamhet måste därmed följa RF:s och SF:s stadgar samt övriga bestämmelser som rör tävlingar m.m.⁸⁴

4.2 Olika former av statligt stöd till idrotten

Statligt stöd kan utgå i form av stödordningar där skattesubventioner eller andra lättnader följer av lagstiftning etc. I propositionen för idrottsstöd redogör regeringen för de former av statligt stöd som utgår i Sverige och vem som ska förmedla stödet. Regeringen vidhöll att RF fortsättningsvis bör vara den bidragsfördelande instansen då det är ”viktigt att idrottens organisationer i sin användning av statliga bidrag inte otillbörligen snedvrider konkurrensen med utomstående näringsidkare”.⁸⁵ RF är således fortsatt det förordnande organet att fördela de olika formerna av statligt stöd.⁸⁶ Det statliga stödet består av statsanslag och bidrag från det statliga bolaget Svenska Spel AB. Huvudsakligen går bidragen till det lokala aktivitetsstödet (LOK-stöd), organisationsstöd till de olika specialidrottsförbunden (SF-stöd), men även specialinsatta bidrag till elitidrotten (Elitstöd).

LOK-stödet är det största statliga stödet och ges till föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet. Stödet baseras strikt på antal deltagare och sammankomster. (Kommuner ger också eget LOK-stöd, se nedan). Enligt idrottsstödsutredningen inför propositionen gynnas dock lagidrotter med låga omkostnader och föreningar med andra inkomster framför individuella sporter.⁸⁷

Idrottsutredningen uppmärksammade även att det är svårt att kartlägga hur stor del av SF-stödet som används till elitidrott och även att *särskild hänsyn* ska tas till EU:s statsstödsregler vid fördelning av stöd till elitidrott.⁸⁸ SF-stödet

⁸⁴ Prop. 2008/09:126, s. 8.

⁸⁵ Ibid., s. 30 f.

⁸⁶ 1 § förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet samt 1 § i lag (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund.

⁸⁷ Prop. 2008/09:126, s. 15.

⁸⁸ Prop. 2008/09:126, s. 25.

portioneras nu dels ut till de olika specialidrottsförbunden direkt, dels genom stöd öronmärkt för utbildning samt extra LOK- och Elitstöd.⁸⁹

4.3 Olika former av kommunalt stöd till idrotten

Kommunerna ger själva eget bidrag till idrottsrörelsen. Av propositionen för idrottsstöd framgår att kommunernas föreningsstöd kan indelas i tre kategorier. Stödet består av olika kontantbidrag, subventioner samt olika typer av immateriellt stöd i form av administrativt stöd och förlustgarantier vid evenemang m.m.⁹⁰ Detta överensstämmer med RF:s årliga Kommunundersökning där över 90 procent av Sveriges Kommuner uppgav att de tillhandahåller föreningsbidrag (kontantbidrag) samt lokalsubventioner och stöd för drift av idrottsanläggningar.⁹¹ Mer än hälften av kommunerna uppgav även att de ger stöd för investeringar i nya anläggningar.

Som kontantbidrag bidrar nästan alla kommuner med kommunalt LOK-stöd och lokalbidrag. Vidare bidrar ungefär hälften av kommunerna till ledarutbildningar och olika projekt.⁹² Förutom att subventionera hyran i kommunala idrottsanläggningar ges även stöd till drift av föreningsägda anläggningar.⁹³

4.4 De officiella statliga stödets förenlighet med EU-rätten

Att stöd i EU-rättslig mening kan komma i alla tänkbara former framgår av avsnitt 2.3.1 ovan. Som diskuterats ovan i påföljande avsnitt, 2.3.2, kan inte staten undgå statsstödsreglerna genom att låta ett bolag eller förening administrera bidragen. Oavsett om stödet kommer ifrån statskassan, Svenska Spel AB eller förordnade Riksidrottsförbundet utgör det statliga medel från ett statligt organ. Att företag kan inbegripa ideella föreningar har redan konstaterats, avgörande är att föreningen bedriver ekonomisk verksamhet. Nedan ska det statliga LOK- och SF-stödet samt Elitstödet förenlighet med statsstödsreglerna kommenteras.

⁸⁹ *Nya bidragsmodellen för SF-stödet*. Dessa bestämdes på 2011 års RF-stämman. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Ekonomi--Bidrag/Idrottens-finansiering/NyabidragsmodellenforSF-stodet/>> senast besökt 2013-05-03.

⁹⁰ Prop. 2008/09:126, s. 16 f.

⁹¹ Riksidrottsförbundets Kommunalundersökning 2012, s. 12. I samarbete med CMA Research AB där svarsfrekvensen låg på 91 procent, s. 4. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Forskningochfakta/ForskningFakta/Statistik/Kommunernasstodtillidrotten2010/>> senast besökt 2013-05-24.

⁹² Riksidrottsförbundets Kommunalundersökning 2012, s. 20.

⁹³ Riksidrottsförbundets Kommunalundersökning 2012, s. 38.

4.4.1 LOK- och SF-stödets förenlighet

Som utgångspunkt är de statliga stöden uppdelade i så små belopp att *de minimis*-reglerna generellt sett träder in då det rör sig om stöd under 200 000 euro under tre beskattningsår. För att ändå diskutera tillämpligheten verkar, vid första anblicken, det statliga och även kommunala LOK-stödet inte uppfylla selektivitetskriteriet för artikel 107.1 FEUF. Stödet utgår från strikta generella kriterier där antal deltagare och sammankomster är avgörande. Att lagidrotter med låga omkostnader skulle gynnas gentemot dem med höga och att stödet därmed skulle vara indirekt selektivt kan jämföras med ovan nämnda exemplet om kapital- eller arbetskraftsintensiva industrier.⁹⁴ Stödet har således inte heller varit indirekt selektivt. Visst finns inte alla världens tänkbara sporter representerade i ett SF och har möjligheten att få stöd, varför selektiviteten möjligtvis skulle utgå från vilka föreningar som upptas inom RF. Trots detta krävs att stödet gått till ett förening som bedriver ekonomisk verksamhet samt att det snedvrider konkurrensen på en marknad som påverkar samhandeln. Sannolikheten för att alla rekvisit skulle vara uppfyllda är mycket låg men ska självfallet analyseras i det enskilda fallet. Det samma gäller för SF-stödet som organisationsstöd samt stöd till utbildning som även kan vara undantaget enligt förordning för stöd till utbildning,⁹⁵ se nedan om elitstöd.

Även om alla rekvisit i artikel 107.1 FEUF skulle vara uppfyllda är syftena att stärka idrotten för barn- och ungdomar samt folkhälsan förenligt med EU:s syften.⁹⁶ Detta utgör som nämnt inte ett direkt undantag utan får avgöras från fall till fall. Att störst del av 2012 års SF-stöd, efter stödet till Fotbollsförbundet, gick till Korpen – Svenska Motionsidrottsförbundet, visar på att regeringens syfte att uppmuntra motion för att främja en god folkhälsa upprätthålls.⁹⁷

4.4.2 Elitstödet förenlighet

Att det är just i samband med Elitstöd som utredningen uppmärksammar EU:s statsstödsregler är föga förvånande. Att det också är det enda tillfället statsstödsproblematiken tas upp är dock alarmerande.

⁹⁴ Se ovan avsnitt 2.3.3. och not 40.

⁹⁵ Kommissionens förordning (EG) 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning, EGT L 10, 13.1.2001, s. 20.

⁹⁶ Se artikel 165.1 och 2 sista att-satsen samt 168 FEUF samt prop. 2008/09:126 s. 17.

⁹⁷ Idrotten i siffror 2012, s. 10. En årligen återkommande rapport i RF:s verksamhetsberättelse. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Forskningochfakta/ForskningFakta/Statistik/Idrottenisiffror/>> senast besökt 2013-05-02.

Var gränsen går från att stödja barn- och ungdomsverksamhet till elitidrottsutövare är klart av konkurrensrättsligt intresse. Syftet att genom stöd till elitidrott skapa idoler för unga som tack vare dessa förebilder vill idrotta kan redan av den anledningen vara förenligt med EU:s intressen då det banar väg för barns idrottande samt att det på lång sikt uppstår synergieffekter med folkhälsan. Stöd till elitidrott medger emellertid inte generellt statligt stöd till professionella idrottsklubbar, som i större grad ägnar sig åt ekonomisk verksamhet.

Att många professionella idrottsklubbar har ungdomslag och amatörlag är en självklarhet för att fostra professionella idrottsutövare. För att offentligt stöd ska kunna utgå till sådana klubbar utan att anses som statligt stöd krävs det att ungdomsverksamheten kan separeras från den ekonomiska verksamheten i proffslaget; att stöd till barn- och ungdomsidrott kan skiljas från stöd till professionella lag och utövare trots att de ingår i samma klubb. Kommissionen fann 2001 att den anmälda franska stödordningen av statliga subventioner om högst 2,3 miljoner euro inte var statligt stöd och fick utges till utvalda professionella idrottsklubbar för utbildning.⁹⁸ Anledningen var att det rymdes inom den franska statens utbildningsansvar, rörde aktiviteter som kan jämföras med utbildning och grundutbildning enligt förordning 68/2001⁹⁹ samt att det förutsattes att de franska myndigheterna åtog sig att granska stödets användning. Kontroll och styrning så att stöd inte leder till korssubventionering, det vill säga inte spiller över på den ekonomiska verksamheten i den professionella klubben, är således ett krav. Detta kan jämföras med svenska statens stöd till specialidrott i gymnasiet där ungdomar på skoltid och utbildningstid får utöva sin idrott hos sin professionella idrottsklubb.

4.5 Kommissionen om statligt stöd av betydelse

Ovan har diskuterats det statliga stödet som utgår, främst till barn- och ungdomsverksamhet. Detta är inte av Kommissionens största intresse. Den 1 oktober 2012 skickade Kommissionen ut en skrivelse¹⁰⁰ (*”Kommissionens skri-*

⁹⁸ Kommissionens beslut i ärende N 118/2000 *France Subventions publiques aux clubs sportifs professionnels*, Bryssel 25.04.2001, SG (2001) D/ 288165.

⁹⁹ Kommissionens förordning (EG) 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning, EGT L 10, 13.1.2001, s. 20.

¹⁰⁰ Ärende: Statligt stöd till professionella fotbollsklubbar, Generaldirektoratet för konkurrens, Bryssel 01.10.2012, COMP/C4/WP/AH/ZZ/md – D*2012/98568.

velse”) till medlemsstaterna med anledning av de få anmälningar enligt artikel 108.3 FEUF för statligt stöd till professionella fotbollsklubbar. Kommissionen ville få en överblick av finansieringen av professionell fotboll inom EU och uppmanade samtidigt medlemsstaterna att påminna kommuner och myndigheter om anmälningsplikten. I Näringsdepartementets svar¹⁰¹ konstateras att Sverige varken ger statliga subventioner rörande inkomstskatt eller mervärdesskatt och statens stöd beskrevs med en hänvisning till propositionen för idrottsstöd.

Det som emellertid har väckt flest klagomål hos Kommissionen är inte medlemsstaternas statliga åtgärder utan de kommunala. Kommunalt LOK-stöd, stöd till ledarutbildning eller driftstöd för anläggningar som även används av det allmänna är som konstaterats inte vad som oroar Kommissionen. I skrivelsen konstateras istället på s. 4 att ”[d]et förefaller som om inte alla kommuner inser att bestämmelserna om statligt stöd även gäller deras ekonomiska åtgärder till förmån för den lokala, professionella fotbollsklubben”. Detta rör givetvis inte bara fotboll utan kan appliceras på alla professionella idrottsklubbar. Nedan kommer kommunala åtgärder till professionella idrottsklubbar, som uppfyller företagskriteriet, och dess förenlighet med EU-rätten att diskuteras.

¹⁰¹ Statligt stöd till professionella fotbollsklubbar, Regeringskansliet, Näringsdepartementet, 29.11.2012, N2010/5344/MK.

5 Kommunala stödåtgärder till idrotten, förenligheten och återkrav av olagligt stöd

Stöd till idrotten är som framhållet tämligen oreglerat och eftersom medlemsstaterna måste uppmanas att påminna om anmälan av statligt stöd finns det heller inte en uppsjö av Kommissionsbeslut att stödja sig på vid tolkning. Kommissionen uppmärksammade själv i sitt meddelande från 2011, att ett fåtal beslut om statligt stöd till idrott har fattats och att aktörer på marknaden upprepade gånger bett om klargöranden vad gäller finansiering av organisationer och anläggningar på idrottsområdet.¹⁰² Även om specifika riktlinjer för idrott saknas kan andra riktlinjer vara till hjälp vid bedömning av olika stödåtgärder som kan vara aktuella.

I detta avsnitt ska därför olika kommunala stödåtgärder som kan aktualiseras i förhållande till idrottsklubbar presenteras. Stödåtgärdernas förenlighet med EU-rätten utifrån Kommissionens riktlinjer och beslut ska därmed analyseras. Avslutningsvis behandlas konsekvenserna vid återkrav av olagligt stöd.

5.1 Rent stöd och avstående från fordran

Att en idrottsklubb får rent stöd i form av kontantstöd eller slipper betala en fordran till kommunen är stöd som förekommer. Kommuner som ger bidrag utan motprestation eller, med samma effekt, avstår från en fordran, utför en åtgärd som självfallet omfattas av stödbegreppet. Att sponsra ett lag i idrotts-sammanhang kan ha sina fördelar genom marknadsföring av kommunen och för att uppnå mål med fler aktiva och friska medborgare. Att luta sig tillbaka och lita på att avsikten med stödet är tillräckligt för att förenlighet ska uppstå är dock inte rätt förhållningssätt, då det är effekten och inte syftet som avgör. Däremot var just marknadsföring av staden ett av de målen som Nederländerna hade då de ingick tjänsteavtal med professionella basket- och volleybollklubbar, vilka godkändes av Kommissionen.¹⁰³ Tjänsteavtalen var här marknads-mässigt utformade varför ingen ekonomisk fördel utgick som inte skulle ha utgått under normala marknadsmässiga förhållanden.

¹⁰² Kommissionens meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension, KOM(2011) 12 slutlig, Bryssel den 18 januari 2011, s. 9.

¹⁰³ Kommissions beslut i ärende N 555/2004, *Maatregelen ten behoeve van sportclubs: Basketball Omniworld Almere en Volleyball Omniworld Almere*, Bryssel den 6 april 2005, K (2005) 978 slutlig.

Som grund för förenlighet med statsstödsreglerna återkommer det marknadsmässiga beteendet, dvs. de grundläggande principerna om hur en privat aktör hade agerat på marknaden. Kommunen Arnhem i Nederländerna påvisade att de agerade utifrån ett sedvanligt, formellt förfarande av betalningsinställelse då de accepterade en utebliven betalning av fotbollsklubben Vitesse på 11,7 milj. euro. En privat borgenär hade gjort likadant varför PCP var uppfylld och således ansåg Kommissionen att inget statsstöd utgått.¹⁰⁴

5.2 Försäljning av offentlig egendom, fastigheter m.m.

Försäljning av exempelvis en sporthall eller annan mark till en idrottsklubb, där underpris tillämpas, kan komma att aktualiseras. Vad gäller fastigheter och mark utformade Kommissionen redan 1997 riktlinjer i och med sitt meddelande om inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader.¹⁰⁵ Enligt dessa utgör en försäljning av en fastighet, som vanligtvis måste anmälas till Kommissionen, inte statligt stöd om kommunen följer något av två önskade förfarandesätt.

5.2.1 Ett öppet, offentligt och villkorslöst anbuds förfarande

Ett anbuds förfarande som är öppet, offentligt och villkorslöst medför att försäljningen sker till marknadspris, vilket innebär att det är förenligt med statsstödsreglerna. Inskränkningar av villkorslösheten får göras bl.a. för att förhindra olägenheter för allmänheten. Kommuner får dock ha överlåtelsevillkor som är till förmån för samhällsnyttan, såsom att skydda folkhälsan genom exempelvis att idrottshallar ska vara tillgängliga för allmänheten, så länge alla anbudsgivare är skyldiga och i stånd att uppfylla ett sådant villkor.¹⁰⁶

5.2.2 Oberoende expertvärdering av fastigheten

Om ett anbuds förfarande enligt ovan inte äger rum bör en eller flera oberoende värderingsmän fastställa marknadsvärdet för fastigheten. Det marknadspris som fastställs är det lägsta pris som kan erbjudas utan att det anses som statligt stöd. En kommunal fastighet får vara bunden till särskilda förpliktelser, t.ex. får vara begränsad till vissa ändamål om syftet är att tillvarata samhällsintres-

¹⁰⁴ European Commission, Subject: State aid SA.33584 (2013/C) (ex 2011/NN) – The Netherlands Alleged municipal aid to the professional Dutch football clubs Vitesse, NEC, Willem II, MVV, PSV and FC Den Bosch in 2008-2011, Brussels, 06.03.2013, C(2013)1152 final. Se även EUT C 116, 24.03.2013, 19.

¹⁰⁵ Kommissionens meddelande om inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader, EGT 209, 10.7.97, s. 3.

¹⁰⁶ Ibid. p. 1.

set. Sådana förpliktelser kan ha ekonomiska nackdelar, vilka ska avspeglas i marknadspriset genom en avräkning av en oberoende värdering av dessa förpliktelser. En idrottshall eller simhall får alltså säljas med förpliktelser att den även i framtiden ska vara tillgänglig för allmänheten.¹⁰⁷

5.2.3 Försäljning av offentlig egendom i praktiken

År 2005 beslöt Åre kommun om en mängd fastighetsöverlåtelse varvid statsstödsreglerna aktualiserades. Fastighetsöverlåtelse var del i en översiktsplan inför anordnandet av VM i skidåkning med ändamål att göra Åre torg bilfritt varför man bland annat gjorde en bytesaffär där Konsum fick tillgång till annan mark för 1 kr. Lidl inkom dock med ett bud på samma mark med 6,6 milj. kr, vilket påverkade det slutliga priset på 2 milj. kr som Konsum fick köpa marken för. Både Kamrätten i Sundsvall och Kommissionen ansåg att beslutet innebar ett statsstöd till förmån för Konsum.¹⁰⁸ Vid överklagan till Tribunalen upphävdes dock Kommissionens beslut eftersom bedömningen felaktigt hade utgått från att Lidl:s bud var jämförbart med marknadsvärdet utan att ha tittat på det sammanhang i vilket beslutet fattades.¹⁰⁹ Denna dom visar på att omständigheterna i det enskilda fallet ska beaktas och att marknadspris inte avgörs av konkurrenters aggressiva motanbud.

Under utredning på fastighetsområdet för olagligt statsstöd hos Kommissionen ligger ett ärende där kommunen Eindhoven köpte land från fotbollsklubben PSV Eindhoven för ca 48,39 milj. euro för att sedan leasa tillbaka området till klubben.¹¹⁰ Denna typ av fastighetsreglering, som kan liknas vid försäljning, kan således också innebära ett statligt stöd och en fingervisning om bedömning av sådan situation kommer inom kort (se nedan avsnitt 6.2.2).

5.3 Lån till idrottsklubb

Lån till klubb som annars inte skulle givits lån av en privat investerare eller lån till mer förmånlig ränta utgör stöd till den del den inte är marknadsmässig. Det framgår av ovan diskuterade principen om den privata kreditgivaren, PCP. Det krävs dock inte att en kommun eftersträvar omedelbar avkastning, som rent

¹⁰⁷ Ibid. p. 2 a och c.

¹⁰⁸ KamR, målnummer 1715-06 samt kommissionens beslut 2008/366/EG av den 30 januari 2008 om det statliga stöd C 35/06 (f.d. NN 37/06) som Sverige har genomfört till förmån för Konsum Jämtland ekonomisk förening, EUT L 126, s. 3.

¹⁰⁹ Mål T-244/08, *Konsum mot Kommissionen*, den 13 december 2011, [inte publicerat], p. 72-76.

¹¹⁰ Beslut kommer under målnummer SA.35584.

privata investerare gör, även om avkastning ska eftersträvas på längre sikt likt ett koncernbolags investeringar.¹¹¹

Skulle kommunen däremot äga aktier i idrottsklubben anses kapitaltillskott för att säkra klubbens fortlevnad i större utsträckning förenlig med MEIP till skillnad från tillskott till en klubb/företag som kommunen inte har någon anknytning till. Oavsett måste det dock finnas ett långsiktigt avkastningsmål. Nytt förslag om lån av mindre betydelse finns i utkastet till den nya *de minimis*-förordningen, se avsnitt 6.1.1.

5.4 Kreditgaranti och borgensåtagande

En kreditgaranti ger idrottsföreningen eller klubben en fördel vid ansökan om lån, alternativt då de ska hyresförhandla med ett privat fastighetsbolag som exempelvis äger sporthallen. Själva utfästelsen av garanti kan utgöra stöd, den behöver aldrig realiseras, eftersom långgivaren eller hyresvärden kan anse det som säkerhet om klubben hamnar på obestånd. Dessutom kan räntor och kravet på storleken av säkerhet ställas lägre, vilket utgör en ekonomisk fördel.

En statlig garanti kan även innebära stöd för den långgivande parten om nu en idrottsförening är långgivare eller om kommunen garanterar en hyresgästs betalningsförmåga vid de fall föreningen hyr ut lokaler/sporthall. Enligt riktlinjer på detta område, ("*garantiriktlinjer*"),¹¹² kan garantier under vissa förutsättningar undantas från att utgöra statligt stöd. I punkt 3.1 i garantiriktlinjerna ges uttryckligen att MEIP ska vara grund för bedömningen om garantin innebär en förmån för mottagaren. Förutsättningarna som undantar klassificeringen av statligt stöd är bl.a. att låntagaren inte får vara i ekonomisk svårighet, då gäller andra riktlinjer (se nedan), idrottsklubben måste täcka minst 20 % av den finansiella förpliktelsen under hela perioden samt att garantigivaren tar en marknadsmässig garantiavgift. Om dessa plus övriga förutsättningar är uppfyllda innebär detta att man har följt MEIP och att garantin inte utgör någon otillbörlig ekonomisk fördel, dvs. inte utgör statligt stöd. Att någon förutsättning inte är uppfylld innebär däremot inte att garantin utgör statligt stöd, utan prövning enligt alla rekvisit i artikel 107.1 FEUF måste självklart göras.

¹¹¹ Mål C-305/89, *Alfa Romeo*, ovan not 29, p. 20.

¹¹² Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier, EUT C 155, 20.6.2008, s. 10.

5.5 Stöd för att undvika förestående konkurs

Att som kommun träda in för att hjälpa en konkurshotad klubb kan vara viktigt även för kommunala angelägenheter. En stödåtgärd vid en sådan situation kan fortfarande snedvrida konkurrensen. Exempel där vissa klubbar fått avstå att gå upp till högsta serien eller inte haft ekonomi bra nog att vara kvar medan andra räddas av kommunen utgör ett konkurrensproblem. Kommissionen har utarbetat riktlinjer för att beviljande av villkorat s.k. kris- eller omstruktureringsstöd ska vara förenligt med den inre marknaden.¹¹³

Krisstöd får utgå till idrottsklubb som uppfyller kraven för *företag i svårigheter* och endast under vissa omständigheter. Sådant stöd ska (i) bestå av lån eller lånegaranti med normal marknadsränta, (ii) grunda sig på allvarliga sociala problem och inte skapa negativa sidoeffekter i andra medlemsstater, (iii) vara ett driftstöd under maximalt 6 månaders tid, (iv) leda till en omstrukturerings- eller likvidationsplan, om inte återbetalning skett, inom 6 månader samt (v) får endast beviljas vid ett tillfälle (engångsvillkoret).¹¹⁴ De strikta villkoren gör att denna typ av stöd endast är tillämpligt i yttersta nödfall och att endast en chans tilldelas. Se nedan avsnitt 6.2.1 för ett pågående fall.

5.6 Offentlig finansiering av idrottsinfrastruktur

Kommissionen är väl medveten om att offentlig finansiering av sporthallar krävs för att uppnå de idrottsliga målen där så många som möjligt får tillgång till motionsanläggningar och därmed påverka folkhälsan i positiv riktning. Vid avsaknad av specifika riktlinjer har det ändå kommit en del beslut som är vägledande.

I november 2011 gav Kommissionen tummen upp till ett ungerskt statligt stöd för upprustningen av den idrottsliga infrastrukturen.¹¹⁵ Detta ansågs förenligt med undantaget för ekonomiskt stöd för vissa näringsverksamheter eller regioner enligt artikel 107.3(c). Åtgärden bestod av skattelättnader som innebar ett stöd på 60 milj. euro som bl.a. gick till professionella idrottsklubbar. Även om ett sådant stöd uppenbart faller in under statsstöd fanns det säkerhetsåtgär-

¹¹³ Meddelande från kommissionen, Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EUT C 244, 1.10.2004, s. 2. Riktlinjerna gällde enligt förlängningstillkännagivanden för stöd som getts t.o.m. 9 oktober 2012, men får anses vara vägledande tills nya riktlinjer utformas.

¹¹⁴ [Ibid.], avsnitt 3.1.1. p. 25.

¹¹⁵ Kommissions beslut, SA.31722 – Ungern, *Supporting the Hungarian sport sector via tax benefit scheme*, Bryssel den 09 november 2011, C(2011)7287 slutlig, EUT 2011/C 364/02.

der för att inte snedvrیدا konkurrensen på den professionella marknaden samt att åtgärder skulle gynna allmänheten i hög grad. För att de professionella klubbarna skulle få stöd krävdes en strategi som omfattade incitament för allmänheten att utöva idrott genom att halltider schemalagdes för utnyttjandet av den lokala befolkningen, ökad satsning på barn- och ungdomsidrotten samt anordnandet av massportevenemang. Under 2012 har även utökad regionalstöd tillåtits för inköp av mark och uppbyggnad av sportanläggning.¹¹⁶

I december 2012 godkändes även stödet till en planerad klättringshall i Berlin som ska komma att ägas och drivas av Tysklands alpina förening.¹¹⁷ Kommissionen förtydligade i beslutet att stöd till lokala sportanläggningar samt till barn- och ungdomsverksamhet som utförs av professionella klubbar generellt inte anses som statligt stöd. Stödet ansågs förenligt med undantaget i artikel 107.3(c) då det var nödvändigt, proportionellt och uppvägde de negativa effekterna på marknaden.

På hemmaplan har finansieringen av Uppsala Arena genomgått prövning av både förvaltningsdomstolar och Kommissionen. Uppsala kommuns beslut att årligen garantera stöd till Uppsala IF Friidrott och Uppsala Innebandyallians för byggandet av en ny sporthall innebar statsstöd enligt kammarrätten.¹¹⁸ Stödet innebar att det privata byggföretag som föreningarna hade ingått avtal med skulle få indirekt stöd, en ekonomisk fördel då bl.a. avtalet garanterade hyresintäkter i 25 år. Den 2 maj 2013 beslutade dock Kommissionen att den offentliga medfinansieringen av Uppsala Arena var förenlig med undantaget i artikel 107.3(c) och därmed förenlig med EU:s statsstödsregler.¹¹⁹ Sverige kunde visa att det offentliga stödet var nödvändigt för realiseringen av arenan, att medfinansiering också begränsas till vad som är strikt nödvändigt, att användningen av arena är i tillräcklig grad öppen för allmänheten på icke-diskriminerande villkor samt att placeringen av arenan kommer få en begränsad inverkan på konkurrensen.

¹¹⁶ Kommissions beslut, SA.34698, EUT 2012/C 207/34.

¹¹⁷ Kommissions beslut, SA.33952, Climbing centres of Deutscher Alpenverein, EUT 2013/C 21/1, p. 60.

¹¹⁸ KamR, *Uppsala kommun*, mål nr. 1745-11.

¹¹⁹ Kommissions beslut, SA.33618, [Icke publicerat ännu]. Se Kommissionens Pressmeddelande, ”Statligt stöd: Kommissionen godkänner offentlig medfinansiering av Uppsala arena”, IP/13/394, Bryssel den 2 maj 2013. Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-394_sv.htm> senast besökt 2013-05-13.

I linje med tidigare beslut tilläts den 15 maj 2013 även den statliga finansieringen av en multiarena i Köpenhamn.¹²⁰ Härmed har Kommissionens beslut utmynnat i en praxis där medfinansiering av arenor är förenligt med EU-rätten så länge stödet är proportionerligt till det legitima målet för arenan samt att stödet begränsas till det lägsta möjliga som krävs för att arenan ska realiseras.

5.7 Konsekvenser vid återkrav av olagligt stöd

De olika stödåtgärderna som presenterats ovan är alla av intresse för kommuner med exempel på hur de ska kunna skydda sig från att ge otillåtet eller olagligt stöd. Visst är det betungande att som kommun enligt statsstödspropositionen vara skyldig att återkräva stöd som utgått, med de administrativa åtgärder som det innebär. Den största risken bär emellertid idrottsklubbarna som troligtvis inte har någon anställd med EU-rättslig kompetens som kan varna dem från att ta emot sådant otillåtet eller olagligt stöd. Förutom risken att betala tillbaka otillåtet stöd om åtgärden uppfyller rekvisiten i artikel 107.1 FEUF, plus ränta, får de dessutom betala räntan för stöd som är förenligt men som inte har inväntat grönt ljus från Kommissionen, det olagliga stödet. Idrottsklubbarna bör därför vara de som är mest intresserade av att stödet de får är både förenligt och utbetalat efter genomförandeförbudets utgång. Å ena sidan kan det tyckas betungande att idrottsklubbar ska behöva kontrollera att de åtgärder kommuner eller staten tar inte innebär olagligt stöd. Å andra sidan kan det förväntas viss eftertänksamhet när klubbarna tar emot stöd som stärker deras position på marknaden gentemot sina konkurrenter, som inte bara befinner sig på spelplanen.

¹²⁰ European Commission Press release, ”*State aid: Commission authorises public co-financing of Copenhagen multiarena in Denmark*”, IP/13/434, Brussels on 15 May 2013. Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-434_en.htm?locale=en> senast besökt 2013-05-21.

6 Framtidens förordningar, riktlinjer och beslut

När halvtidsvilan börjar närma sig för år 2013, rinner även tiden ut för många av de förordningar och riktlinjer som underlättar bedömningen av tillåtet statligt stöd. I maj 2012 initierade Kommissionen reformprogrammet State Aid Modernisation ("SAM") vars olika förslag har genomarbetats och som snart är redo att träda i kraft. I det här avsnittet undersöks och analyseras först huruvida de kommande ändringarna i aktuella förordningar kan påverka idrottsområdet. Avslutningsvis uppmärksammas vissa stöd på idrottsområdet som nu ligger under utredning hos Kommissionen.

6.1 SAM och dess betydelse för idrottsstöd

Ingen kan förneka 2008-års finanskris och dess påverkan på den europeiska inre marknaden. Kommissionen, som under de senaste åren meddelat tillfälliga regler på grund av finanskrisen för att underlätta statligt stöd i förhållande till banker och finansinstitut, har självfallet även påverkats i sina mål med moderniseringen av statligt stöd. Huvudmålen för SAM är att främja tillväxt på en förstärkt, dynamisk och konkurrenskraftig inre marknad, att fokusera på statsstöd som har störst verkan på den inre marknaden samt att effektivisera reglerna och påskynda beslutsfattandet.¹²¹ Utkasten till två av de omarbetade förordningarna kan ge en inblick i huruvida SAM får någon betydelse för stöd till idrotten.

6.1.1 Den nya *de minimis*-förordningen

Förordningen om statsstödsreglerna tillämplighet på stöd av mindre betydelse, *de minimis*-förordningen, är direkt kopplad till målet om att endast fokusera på stöd som påverkar den inre marknaden som mest. Den nu gällande förordningen upphör att gälla den 31 december 2013 och de sista konsultationerna på den omarbetade versionen kom in den 15 maj 2013. Enligt detta utkast föreslås ingen höjning av det nuvarande taket på 200 000 euro på tre beskattningsår.¹²² Om taket skulle höjas innebär detta att än mindre del av det stöd som betalas ut till idrottsklubbar skulle vara av intresse då stöd i den storleken inte anses snedvrída konkurrensen på marknaden. En mängd av stödet som idag utgår till

¹²¹ European Commission, Competition, State Aid Modernisation. Tillgänglig på <http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html> senast besökt 2013-05-14.

¹²² Första utkastet till ny *de minimis*-förordning, tillgänglig på <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_de_minimis/draft_regulation_sv.pdf> senast besökt 2013-05-22.

idrottsklubbar kommer fortsättningsvis inte anses uppfylla kriterierna i artikel 107.1 FEUF.

Ett nytt förslag i det första utkastet är en möjlighet att vid vissa villkor låna ut upp till 1 miljon euro, under en fem årsperiod, utan anmälningsskyldighet. Detta får självklart inte störst effekt på idrottsområdet men kan även få tillämpning där.

6.1.2 Den nya Gruppundantagsförordningen
I utkastet till den nya förordningen¹²³ finns det en viss förändring i kategorierna av stöd som är undantaget. Förutom hur stöd till små och medelstora företag förändras kommer stöd i förhållande till kvinnliga företagare vid bildande av företag samt stöd i form av riskkapital inte längre att vara undantaget. Oförändrat är att turistverksamhet inberäknat sportverksamhet även i utkastet anses medföra positiva effekter på regionalutveckling och att regionala stödordningar därför bör vara undantaget anmälningsskyldigheten (skäl 33). Den kommande regionalstödskartan som ritas upp visar var i Sverige och inom EU som regionalstöd till turistverksamhet kan bli tillämpligt.

6.2 I Kommissionens pipeline på sportområdet
Inledningsvis av detta examensarbete nämndes att Kommissionen 2011 meddelade att den skulle övervaka statsstödsstillämpningen på idrottsområdet samt *eventuellt* utfärda riktlinjer om rättsfall rörande idrottsrelaterat statligt stöd ökade.¹²⁴ Än så länge har det inte presenterats några officiella planer på att utforma några riktlinjer däremot ligger ett antal ärenden för utredning i väntan på beslut på idrottsområdet.

6.2.1 Holländska kommuners stöd till sina fotbollsklubbar
Beträffande stöd till fotbollsklubbar ligger fem holländska kommuner under granskning efter deras stödåtgärder till respektive kommuns fotbollsklubb. Kommissionen fattade den 6 mars 2013 ett beslut¹²⁵ om att inleda ett formellt granskningsförfarande beträffande dessa stödåtgärder. Kommissionen konsta-

¹²³ Utkast till ny Gruppundantagsförordning. Tillgänglig på http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_gber/gber_draft_regulation_en.pdf senast besökt 2013-05-21.

¹²⁴ Kommissionens meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension, KOM(2011) 12 slutlig, Bryssel den 18 januari 2011, s. 10.

¹²⁵ European Commission, Subject: State aid SA.33584 (2013/C) (ex 2011/NN) – The Netherlands Alleged municipal aid to the professional Dutch football clubs Vitesse, NEC, Willem II, MVV, PSV and FC Den Bosch in 2008-2011, Brussels, 06.03.2013, C(2013)1152 final. Se även EUT C 116, 24.03.2013, s. 19.

terade att fotbollsklubbarna var alla att anse som företag (p. 39) och att även om lagen endast spelade inom medlemsstaten så var de verksamma på flera närliggande marknader som t.ex. spelartransaktioner över gränserna, varvid stöd kan stärka deras position jämfört med andra lag i andra medlemsstater (p. 40). Åtgärderna som granskas avser följande:

- Den nederländska kommunen Nijmegen köpte en fordran på 2,2 milj. euro från fotbollsklubben NEC.
- Maastricht kommun avstod en fordran från MVV på 1,7 milj. euro. Kommunen köpte även fotbollsstadion för 1,85 milj. euro.
- Tilburg kommun sänkte hyran av stadion retroaktivt med en fördel för fotbollslaget Willem II Tilburg, värde 2,4 milj. euro.
- Kommunen Den Bosch avstod från fordran på 1,65 milj. euro från fotbollslaget FC Den Bosch samt köpte träningsanordningar för 1,4 milj. euro.

Kommissionen ansåg efter den preliminära granskningen att stödet uppfyller kriterierna i artikel 107.1 FEUF och att de har svårt att se att stöden skulle vara förenliga med EU-rätten (p. 86). Nederländerna uppmanades ändå att inom en månad skulle komma in med information samt om de vill åberopa undantag enligt artikel 107.3(c) i ljuset av artikel 165 FEUF och enligt riktlinjerna om stöd för omstrukturering av företag i svårigheter.¹²⁶ Kommissionen ger även exempel på kompensationsåtgärder som kan förminska de negativa effekterna på marknaden, där 'pro bono'-aktiviteter till förmån för samhället eller för träning av de yngre amatörspelarna skulle kunna hjälpa att uppfylla syftet med artikel 165 FEUF (p. 80).

Eftersom inget av stödåtgärderna ovan var anmälda till Kommissionen samt även genomförda så har kommunerna oavsett utgivit olagligt stöd enligt 108.3 FEUF. Ränta för tiden kommer därför behöva betalas av klubbarna. Den återstående frågan om stöden ändå är förenliga med EU-rätten, så att återbetalning kan slippa ske, är dock inte avgjord.¹²⁷

¹²⁶ Meddelande från kommissionen, Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EUT C 244, 1.10.2004, s. 2. Riktlinjerna gällde enligt förlängningstillkännagivanden för stöd som getts t.o.m. 9 oktober 2012, men får anses vara vägledande tills nya riktlinjer utformas.

¹²⁷ Avgörandet kommer att finnas tillgängligt under målnummer SA.33584.

6.2.2 Svenska fotbollsklubbers betalning av polisinsatser

På hemmaplan har turerna kring vissa fotbollsklubbers skyldighet att betala för polisinsatser vid arenorna fått sin beskärda del av utrymmet i media. Bakgrunden är att fotbollslag, beroende på om de drivs som förening eller s.k. idrottsaktiebolag, står inför olika regler vid betalning av polisens ordningskostnader enligt 2 kap. 26 § ordningslagen (1993:1617). Enligt andra stycket i den paragrafen är nämligen ideella föreningar undantagna även om de ordnar en offentlig tillställning, fotbollsmatch, i vinstsyfte.

Den svenska debatten har handlat mycket om de utredningar som förts fram i anledning av ordningskostnaderna men nu har diskussionen nått EU. AIK Fotboll AB har lämnat in ett klagomål om ideella föreningars undantag till att betala polisinsatser och att detta skulle utgöra statligt stöd. Kommission uppmarksammande Sverige om det påstådda statliga stödet i brev den 18 mars 2013.¹²⁸ I brevet begärdes information med bl.a. klargörande för inställningen till huruvida undantaget utgör statligt stöd, vad man i så fall har för rättfärdigande för en sådan åtskillnad mellan associationsformerna samt huruvida man anser, såsom AIK har presenterat det, att alla lag i Allsvenskan bedriver ekonomisk verksamhet.

I väntan på Sveriges ståndpunkt och Kommissionens svar överlåter jag detta ämne att bli föremål för en alldeles egen uppsats.

¹²⁸ European Commission, Subject: SA.36260 — Alleged state aid for non-profit organisations exemption to pay for police protection, Brussels 18.03.2013, COMP C4/CNB/bs-D(2013)026705.

7 Avslutande slutsatser/kommentarer

Konkurrensrätten har gjort sitt intåg i sportens värld och är här för att stanna. Tillämpningen av konkurrensrätten har i sin tur triggat statsstödsreglerna och ett nytt område står inför granskning av Kommissionen. Förutom att Kommissionen nödgas ta ställning till den nya sektorn och dess faktorer vid statsstöd, står medlemsstater, kommuner och idrottsklubbar frågande efter vad som gäller och hur de påverkas.

7.1 Kommissionens syn på idrotten i förhållande till statsstödsreglerna

Att idrotten inte är generellt undantaget från konkurrensreglerna står klart. Att idrottens särart och specifika karaktär ändå är att beakta skapar en del nya frågetecken. Kommissionen verkar röra sig mot en praxis där stöd som anses otillåtet kan vara förenligt med den inre marknaden och undantaget i artikel 107.3(c) FEUF om det är nödvändigt, proportionellt och uppväger de negativa effekterna på marknaden. Kontrollfaktorer och kompensationsåtgärder kan väga upp en stats stödordning som snedvrider konkurrensen, ofta genom åtgärder som syftar till att uppfylla målen enligt artikel 165 FEUF. Syftet med ett stöd kan således inte undanta statsstödsreglerna men förstärka de positiva effekterna så att snedvridningen av konkurrensen blir försumbar vid uppnått mål. Utan gruppundantag måste stödet anmälas för granskning, men Kommissionen ser som oftast inga bekymmer med stöd till barn- och ungdomsverksamhet eller för främjandet av folkhälsan då dessa allmännyttiga ändamål har stora positiva effekter för medlemsstaterna och EU-samarbetet i stort. Även om stöd till ideella idrottsföreningar numera kan återkrävas är det på den professionella idrottens marknad och dess närliggande marknader som Kommissionen riktar sin uppmärksamhet.

7.2 Hur staten påverkas

Staten måste i högre grad börja beakta statsstödsproblematiken på sportområdet. I propositionen för idrottsstöd nämns EU:s statsstödsregler endast en gång och då endast i förhållande till det elitstöd som utges. Vid kommande propositioner och statliga stödåtgärder i stort måste fokuset och lyhördheten riktas mot EU. För att en stödordning för framtida individuella stöd ska kunna undantas krävs dessutom att Sverige åberopar undantagen och påvisar dess tillämplighet.

Utredningar av kompensationsmöjligheter för att få igenom sina stödsystem hamnar även de på statens bord.

Även en översyn av den existerande lagstiftningen kan behövas då prövning huruvida ordningslagens bestämmelser innebär indirekt statligt stöd till ideella idrottsföreningar kan vara mycket nära i Bryssel.

7.3 Hur kommuner påverkas

Det är kommunerna och deras stödåtgärder till idrottsklubbar som har hamnat under Kommissionens lupp. Att vid sponsring av den lokala idrottsklubben agera på ett sätt som den motsvarande privata investeraren hade gjort, kan vara nog så problematiskt. Addera sedan beaktandet av de förvaltningsrättsliga bestämmelserna som jag lämnat därhän i detta examensarbete. Det är emellertid inte här jag ser de största konsekvenserna för kommunerna.

Utan tillämpligt gruppundantag är kommunerna skyldiga att anmäla allt stöd där *de minimis*-förordningen inte träder in. Om sporthallar, skolgymnas-tiksalar och samlingsplatser ägs av både kommun och idrottsklubbar, men ändå står till allmänhetens förfogande, kan balansen bli problematisk om klubben hamnar i ekonomiska svårigheter. Kommunen står inför valet att hjälpa klubben istället för att låta den gå i konkurs och då ta över ansvaret för den idrottsinfrastruktur som fortfarande behövs. Ändå får kommunen inte ta hänsyn till sina framtida kostnader vid klubbens konkurs utan ska fortfarande agera efter hur en privat kreditgivare eller investerare hade gjort. Riktlinjerna för omstruktureringstöd till företag i svårigheter kan vara av hjälp, men även om de stränga villkoren uppfylls är stöd i den utformningen endast tillämplig en gång.

Om otillåtet stöd har getts ut och Kommissionen begär att det ska återkrävas, är det kommun som stödgivare som ska kräva tillbaka det enligt statsstödspropositionen. Förutom de administrativa resurser och kostnader som det innebär är det föga troligt att något stöd återbärs från en konkursdrabbad idrottsklubb.

7.4 Hur idrottsklubbar påverkas

Det har varit mycket fokus på hur stat och kommun ska agera vid stödåtgärder till idrottsklubbar. Att det är stödmottagaren som kommer att få ta den ofta oväntade smällen i form av återbetalning och ränta berör inte statsstödspropositionen mer än mottagarens skyldighet att betala. Statsstödsutredningen ville

införa en lagbestämmelse om rätt till ersättning för skada som uppkommit genom att stödet betalades ut i strid med genomförandeförbudet. I propositionen valde man att inte låta en sådan rätt komma till uttryck i svensk lag då det är osäkert under vilka förutsättningar som skadeståndsansvar föreligger.¹²⁹ Hur statens ansvar vid olagligt statsstöd ligger i förhållande till den allmänna rätten till s.k. EU-skadestånd och Francovic-principen lämnar jag för annan att utreda.

Den allmänna tilltron till stat och kommun kan skadas om stödmottagare tvingas betala tillbaka stöd som de tror sig ha rätt till. Speciellt i de fall stödet är förenligt med artikel 107.1 FEUF men det strider mot genomförandeförbudet och ränta ska erläggas. Då det är tveksamt om idrottsklubbarna har personal med EU-rättslig kompetens är behovet av tydliga riktlinjer i synnerhet viktigt för just idrottsklubbarna.

7.5 Behovet av riktlinjer

Kommissionen meddelade 2011 att de eventuellt skulle meddela riktlinjer på idrottsområdet om nu antalet fall av statligt stöd ökade. Visserligen undantar *de minimis*-förordningen en mängd av de mindre stöden som utgår. Så länge man följer principerna MEIP och PCP bör det statliga stödet följa normala marknadsmässiga förhållanden och inte utgöra otillåtet statligt stöd. Att Marknadsdomstolen i Bilsportmålet valde att inte inhämta ett förhandsavgörande av EUD utan själv, som första och sista instans avgöra konkurrensrättens tillämplighet samt stadgarnas förenlighet med EU-rätten har väckt massiv kritik. Med klara och tydliga riktlinjer, även om de inte är bindande, kan framtida statsstödsfall förhoppningsvis undgå sådan kritik.

I skuggan av finanskrisen har Kommissionen, med de föreslagna förändringarna genom SAM, inte prioriterat undantag för idrottssektorn. 'Bröd och skådespel' som en stege ur de finansiella svårigheterna är nog med all rätt inte den listigaste vägen att få ekonomin på rätt fot. Utformandet av riktlinjer skulle däremot inte skada en sektor som gapar efter svar då de ställs inför ett nytt rättsområde som de tidigare inte trodde var tillämpligt.

¹²⁹ Prop. 2012/13:84, s. 30.

8 Källförteckning

8.1 Fördrag och författningar

Fördrag

Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Fördraget om Europeiska unionen.

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Författningar

Förordning (1988:764) om statligt stöd till näringslivet.

Kommunallag (1991:900).

Ordningslag (1993:1617).

Lag (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler.

Lag (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund.

Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

8.2 Offentligt tryck

EU förordningar

Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget, EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

Kommissionens förordning (EG) 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning, EGT L 10, 13.1.2001, s. 20.

Kommissionens förordning (EG) 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse, EUT L 379, 28.12.2006, s. 5.

Kommissionens förordning (EG) 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning), EUT L 214, 9.8.2008, s. 3.

Förarbeten

Vitbok om idrott, KOM(2007) 391 slutlig, Bryssel den 11 juli 2007.

SOU 2011:69, Olagligt statsstöd.

Prop. 2008/09:126, Statens stöd till idrotten.

Prop. 2012/13:84, Olagligt statsstöd.

8.3 Litteratur

Bacon, Kelyn, "European Community Law of State Aid", Oxford University Press, Oxford New York, 2009.

Heidenhain, Martin, "European State Aid Law: handbook", C. H. Beck o HG, München, 2010.

Indén, Tobias, "EU:s statsstödsrätt – en introduktion", Iustus Förlag AB, Uppsala 2011.

Nicolaides, Phedon, Kekelekis, Mihalis, Kleis, Maria, "State Aid Policy in the European Community", u. 2, Kluwer Law International, 2008.

Vesterdorf, Peter L., Nielsen, Mogens Uhd, "State Aid Law of the European Union", London: Sweet & Maxwell, 2008.

8.4 Praxis

EU:s domstolar

Förslag till avgörande

Förslag till avgörande av generaladvokat Slynn i de förenade målen C-67, 68 och 70/85, *van der Kooy*, REG 1988, s. 240.

Förslag till avgörande av generaladvokat F.G. Jacobs i mål C-256/97, *DMT*, REG 1999 s. I-3915.

Tribunalen

Mål T-244/08, *Konsum mot Kommissionen*, den 13 december 2011, [inte publicerat].

EU-domstolen

Mål C-173/73, *Italien mot kommissionen*, REG 1974 s. 709.

Mål C-730/79, *Philip Morris mot kommissionen*, REG 1980, svensk specialutgåva, vol. nr. V, s. 303.

Mål C-203/82, *Kommissionen mot Italien*, REG 1983 s. 2525.

De förenade målen 67, 68 och 70/85, *van der Kooy*, REG 1988, svensk specialutgåva, vol. nr. IX, s. 305.

De förenade målen C-62 och 72/87, *Exécutif Régional Wallon*, REG 1988 s. 1573.

Mål C-305/89, *Alfa Romeo*, REG 1991 s. I-01603.

Mål C-41/90, *Höfner*, REG 1991, svensk specialutgåva, vol.nr. XI, s. I-00135.

Mål C-278/92 *Spanien mot kommissionen*, REG 1994 s. I-4103.

Mål C-415/93, *Bosman*, REG 1995 s. I-04921.

Mål C-39/94, *SFEI m.fl. mot La Poste m.fl.*, REG 1996 s. I-03547.

Mål C-241/94, *Frankrike mot kommissionen (Kimberley Clark)*, REG 1996 s. I-4551.

Mål C-67/96, *Albany*, REG 1999 s. I-05751.
Mål C-256/97, *DMT*, REG 1999 s. I-3926.
Mål C-379/98, *PreussenElektra* REG 2001 s. I-2099.
Mål C-143/99, *Adria-Wien Pipeline*, REG 2001 s. I-8031.
Mål C-280/00, *Altmark*, REG 2003 s. I-7747.
Mål C-345/02, *Pearle*, REG 2004 s. I-7139.
Mål C-172/03, *Heiser*, REG 2005 s. I-1627.
De förenade målen C-182 och 217/03, *Belgien mot kommissionen*, REG 2006 s. I-05479.
Mål C-222/04, *Cassa di Risparmio di Firenze m.fl.*, REG 2006 s. I-00289.
Mål C-519/04, *Meca-Medina*, REG 2006 s. I-06991.
Mål C-199/06, *CELF m.fl. mot SIDE*, REG 2008 s. I-00469.
Mål C-325/08, *Olympique Lyonnais*, REG 2010 s. I-02177.
De förenade målen C-399 och 401/10 P, *Bouygues m.fl. mot kommissionen m.fl.* [ännu ej publicerat].

Svenska avgöranden

Kammarrätt

KamR, *Åre kommun*, mål nr. 1715-06.
KamR, *Uppsala kommun*, mål nr. 1745-11.

Marknadsdomstolen

Mål MD 2012:16, *Konkurrensverket mot Svenska Bilspportförbundet*.
Marknadsdomstolens beslut i mål A 2/12, *Svenska Hockeyligan AB mot konkurrensverket*.

8.5 Kommissionens beslut

Kommissionens beslut i ärende N 118/2000 *France Subventions publiques aux clubs sportifs professionnels*, Bryssel den 25 april 2001, SG (2001) D/ 288165.

Kommissionens beslut i ärende N 555/2004, *Maatregelen ten behoeve van sportclubs: Basketball Omniworld Almere en Volleyball Omniworld Almere*, Bryssel den 6 april 2005, K (2005) 978 slutlig.

Kommissionens beslut i ärende N156/2004, *Sverige; Energiskatt på elektricitet som används inom tillverkningssektorn*, Bryssel den 30 juni 2004, (C(2004)2200fin), EUT 2005/C 137/5.

Kommissionens beslut av den 2 augusti 2004 om det Statliga stöd som Frankrike genomfört till förmån för France Télécom, (2006/621/EG), EUT L 257/11.

Kommissionens beslut av den 8 februari 2006, Statligt stöd nr C 22/2004 (f.d. N 648/2001) om skatteavdrag för yrkesfiskare (Sverige), (2006/269/EG), EUT L 99/21.

Kommissionens beslut, Statligt stöd N 431/2006 – Sverige, K(2006) 6719 slutlig, Bryssel den 20 juli 2006.

Kommissionens beslut av den 30 januari 2008 om *det statliga stöd C 35/06 (f.d. NN 37/06) som Sverige har genomfört till förmån för Konsum Jämtland ekonomisk förening* (2008/366/EG), EUT L 126, s. 3.

Kommissionens beslut i ärende SA.31722 – Ungern, *Supporting the Hungarian sport sector via tax benefit scheme*, Bryssel den 09 november 2011, C(2011)7287 slutlig, EUT 2011/C 364/02.

Kommissionens beslut i ärende SA.34698 - *Supporting the Hungarian sport sector via tax benefit scheme - Regional aid granted in form of transfer tax allowance for the purchase of sport establishment and for that of an area suitable for the building of sport establishment*, , EUT 2012/C 207/34.

Kommissionens beslut i ärende SA.33952, *Climbing centres of Deutscher Alpenverein*, EUT 2013/C 21/1.

Kommissionens beslut, SA.33618, Uppsala arena [Icke publicerat ännu].

Kommissionens beslut, SA.33728, Köpenhamn multiarena. [icke publicerat ännu].

Kommissionens beslut, SA.35584, Holländska fotbollsklubbar [icke publicerat ännu]

8.6 Kommissionsmeddelande

Kommissionens meddelande om inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader, EGT 209, 10.7.97, s. 3.

Kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på åtgärder som omfattar direkt beskattning av företag, EGT C 384, 10.12.98, s. 3.

Meddelande från kommissionen, Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EUT C 244, 1.10.2004, s. 2.

Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier, EUT C 155, 20.6.2008, s. 10.

Kommissionens meddelande om utveckling av idrottens europeiska dimension, KOM(2011) 12 slutlig, Bryssel den 18 januari 2011.

Meddelande från kommissionen om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT C 8, 11.1.2012, s. 4.

8.7 Pressmeddelanden

European Commission – Press release, ”*State aid: Vice President Almunia and UEFA President Platini confirm Financial Fair-Play rules in professional football are in line with EU state aid policy*”, IP/12/264. [Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-264_en.htm> senast besökt 2013-04-10]

Kommissionens Pressmeddelande, ”*Statligt stöd: Kommissionen godkänner offentlig medfinansiering av Uppsala arena*”, IP/13/394, Bryssel den 2 maj 2013. [Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-394_sv.htm> senast besökt 2013-05-13]

European Commission – Press release, ”*State aid: Commission opens in-depth investigation into public funding of five Dutch professional football clubs*”, IP/13/192, Brussels on 6 March 2013. [Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-192_en.htm> senast besökt 2013-05-21]

European Commission Press release, ”*State aid: Commission authorises public co-financing of Copenhagen multiarena in Denmark*”, IP/13/434, Brussels on 15 May 2013. [Tillgänglig på <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-434_en.htm?locale=en> senast besökt 2013-05-21].

8.8 Internet

European Commission, Competition, State Aid Modernisation. Tillgänglig på <http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html> senast besökt 2013-05-14.

Idrotten i siffror 2012, s. 10. En årligen återkommande rapport i RF:s verksamhetsberättelse, tillgänglig vid <<http://www.rf.se/Forskingochfakta/ForskingFakta/Statistik/Idrottenisiffror/>> senast besökt 2013-05-02.

Riksidrottsförbundets Kommunalunderökning 2012. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Forskingochfakta/ForskingFakta/Statistik/Kommunernasstodtillidrotten2010/>> senast besökt 2013-05-24.

Idrottens finansiering. Tillgänglig på <<http://www.rf.se/Ekonomi--Bidrag/Idrottens-finansiering/>> senast besökt 2013-05-24.

Nya bidragsmodellen för SF-stödet, Tillgänglig på <http://www.rf.se/Ekonomi--Bidrag/Idrottens-finansiering/NyabidragsmodellenforSF-stodet/> senast besökt 2013-05-03.

Lowri Evans (biträdande generaldirektör för GD konkurrens 2006-2010) 'State Aid Reform: Where Do We Stand? Status of the State Aid Action Plan', i tal vid IBC Global Conference, Bryssel den 7 november 2006. Tillgängligt på http://ec.europa.eu/competition/speeches/text/sp2006_015_en.pdf senast besökt 2013-05-20.

Första utkastet till ny de minimis-förordning. Tillgänglig på http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_de_minimis/draft_regulation_sv.pdf senast besökt 2013-05-22.

Utkast till ny Gruppundantagsförordning. Tillgänglig på http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_gber/gber_draft_regulation_en.pdf senast besökt 2013-05-22.

8.9 Övriga dokument/skrivelser

Kommissionsdokument

Ärende: Statligt stöd till professionella fotbollsklubbar, Generaldirektoratet för konkurrens, Bryssel 01.10.2012, COMP/C4/WP/AH/ZZ/md – D*2012/98568.

European Commission, Subject: State aid SA.33584 (2013/C) (ex 2011/NN) – The Netherlands Alleged municipal aid to the professional Dutch football clubs Vitesse, NEC, Willem II, MVV, PSV and FC Den Bosch in 2008-2011, Brussels, 06.03.2013, C(2013)1152 final.

Statligt stöd – Nederländerna – SA.33584 (2013/C) (f.d. 2011/NN) – Stöd till vissa nederländska professionella fotbollsklubbar 2008–2011 – Uppmaning enligt artikel 108.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt att inkomma med synpunkter Text av betydelse för EES, EUT C 116, 24.03.2013, s. 19.

European Commission, Subject: SA.36260 — Alleged state aid for non-profit organisations exemption to pay for police protection, Brussels 18.03.2013, COMP C4/CNB/bs-D(20 13)026705.

Övriga dokument

Statligt stöd till professionella fotbollsklubbar, Regeringskansliet, Näringsdepartementet, 2012.11.29, N2010/5344/MK.